

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 augusztus Dráma

Spiró György: Helló, doktor Mengele! (komédia) – (Játszódik Brazíliában, Charlestonban és Budapesten az 1950-es és 60-as években.)

Szereplők:

Lénárd Sándor

Báró Korányi Janó volt kisgazda, igazgatósági tag

Báró Korányi Erzsébet, a nővére

Senhor Tiberio lottóárus, szentképfestő

Margitka, a felesége

Landy Dezső kiadó

Hamza D. Ákos filmrendező

Hamzáné Lehel Mária

Tulio műsorvezető

Isser Harel, a Moszad vezetője

Rafi Eitan titkos ügynök

Vedernjak Franjo nyomdász

Vedernjak Stefan nyomdász

Erich Erdstein kávéárus

Fernando Camargo újságíró

Rabinovitz újságíró

Beöthy Ottó, a Világszövetség főtitékára

Szerb Klára irodalomtörténész

Kleinné

Órmester

Ügynök

Dr. John Asa Hamrick tiszteletes

Fritz Kuberle

Olasz nő

Aurelio Campos képviselő

Picher Károly szobrász

Főszerkesztő

Beosztott tiszt

Paulo Cruz Pimentel kormányzó

Piloto rendőrfőnök

Kardos György kiadóigazgató

Első jelenet

(Polgári lakás szalonja. A fekete-fehér televízió uralja a teret, nekünk háttal. Székeket, sámlikat hoznak be, sürgés-forgás, a háziasszony elegánsan van öltözve, a terített, falhoz tolt hosszú asztalra hoz be süteményeket, a vendégek kiskosztümben, nyári öltönyben a szín mélyén csevegnek. A tévé be van kapcsolva, de a hangot levették.)

SENHOR TIBERIO *(ballonkabátban, kalapban besiet)* Nem megy még?

BÁRÓ KORÁNYI JANÓ Még nem... Kérlek, a kabátodat és a kalapodat az előszobában add le a lakájnak... – Kedves feleséged?

SENHOR TIBERIO Mazsolás kalácsot hozott, leteszi a konyhában.

KORÁNYI ERZSÉBET Jaj de jó, köszönjük!

KORÁNYI Erzsike, a Sanyiek dobostortát hoztak, hová tegyék?

ERZSÉBET A szervizasztalra. A szikvizet is hozzák be! Az erkélyen még van szék... Csukd be az erkélyajtót, hűvös lett!

MARGITKA *(bejön)* Ha már tavasszal ilyen hideg van, mi lesz itt júliusban?!

SENHOR TIBERIO Hazulról azt írták, hogy Pesten a jeges ár a felső rakpartot is majdnem elöntötte...

MARGITKA Földrengés, jeges ár... Rémes... A Teremtő büntetése...

SENHOR TIBERIO Találkoztam az Adorjással, mondom neki, hova megyek este, azt mondja, lehet, hogy ő is felugrik...

ERZSIKE Könyörgök, ne csinálja ezt velem! Az Adorján?! Ide?!

KORÁNYI Nem látjuk szívesen, hogy finoman fogalmazzak.

SENHOR TIBERIO Jó, hát úgyse jön fel... Nem az ilyen társaságot kedveli...

ERZSIKE De ha mégis beállít? Akkor mit csináljunk? Egy jassz!

SENHOR TIBERIO Végül is joga lenne... Ha valakinek, neki aztán igazán lenne joga... Nála lakik a Sándor... Együtt járnak le a kocsmába...

MARGITKA Úgy hallom, oda is beállítottak egy tévét... Ott is nézik... Mindenki a hármascsatornát nézi... Az Adorján ott is nézheti... Nem fog az ide jönni... Itt nem kap annyi rumot sörrel...

(Újabb székeket hoznak be a cselédek.)

MARGITKA Láttam az Adorján néhány fotóját, a cicababái, el kell ismernem, elsőrangúak... Volt egy néger nő, a Sophia Loren elbújhat mellette! Egyetlen kalap volt rajta mindössze... Biztos a Karády Katiéknál csináltatta...

SENHOR TIBERIO Szalmakalap... Vásári... – Gyerekek, fogadást ajánlok... Ha ma megnyeri, nem megy tovább.

KORÁNYI Továbbmegy. Bátor ember.

MARGITKA Továbbmegy.

SENHOR TIBERIO *(a zsebében kotorászik)* Teszek rá két kettest.

KORÁNYI *(leteszi az asztalra)* Tartom.

MARGITKA Az se biztos, hogy ma megnyeri!

SENHOR TIBERIO Dehogynem! Össze vannak beszélve! Olyan nincs, hogy valaki ennyi mindent tudjon. Tízmillió ember bámulja ájultan, ahogy átverik őket. A kocsmában a Sándor maga mesélte, hogy direkt vár a válasszal, amíg le nem telik a 29 másodperc, és csak akkor böki ki, hogy addig izguljanak... Egy cinikus ripacs... Mutatnak neki a kottából két ütemet, és abból megmondja a címét... Két ütemből?!... Ugyan kérem, megbeszélték előre! Olyan nincs, hogy Tulio bejátszik neki két ütemet, és akkor ő kiböki, hogy az nem Bach, sőt még azt is megmondja, hogy ki a szerző... fél perc alatt... Hogy mikor állították Bachnak a régi emlékművet, és az merre nézett, és ki csinálta... Amikor ő maga mondta, hogy sose járt Lipcsében!

ERZSIKE Olvasta valahol... Hihetetlen a memóriája...

SENHOR TIBERIO Meg bírja jegyezni, amit az adás előtt fél órával megbeszért a Tulióval. Hát tényleg, ehhez aztán emberfeletti memória kell!...

KORÁNYI Tíz nyelvet beszél ragyogóan!

MARGITKA Tizenegyet!

SENHOR TIBERIO Összetépik a kottát, odaadnak neki egy fecnit, ő rápillant, és az egész művet lejátszsa?! Na ne már!

ERZSIKE Abban egyetértünk, hogy rémes alak, szurkálódik, fensőbbeséges, gunyoros, rosszmájú, gonosz, elhanyagolt, iszákos, nőzik, hülye vicceket mesél, mindenre van egy anekdotája, amit akkor is végigmond, ha mindenki ismeri és unja; mindent mindenkinél jobban tud; én aztán igazán nem tartozom a hívei közé, de a memóriája, el kell ismerni, az elképesztő!

SENHOR TIBERIO Milyen, amikor valakit nem tetszik dicsérni, kezicsókolom?

MARGITKA Ezek ilyenek, mit csináljunk, ez a fajta! Bennük van az ördög!

SENHOR TIBERIO Csodálom, hogy be tetszik engedni a lakásba!

ERZSIKE Sándor soha nem kapott tőlünk meghívást! Sose járt nálunk!

SENHOR TIBERIO A tévén, kezicsókolom!

ERZSIKE Az más! A vetélkedőben a magyarságért áll helyt! Az más!

SENHOR TIBERIO Speciel úgy mutatták be, mint német orvost...

ERZSIKE De kijavította őket, hogy ő magyar!

SENHOR TIBERIO Olyan néven, hogy Alexander??? Még ha Sandrót mondott volna! Ha magyar lenne, akkor Sándor lenne!

KORÁNYI Nem te mondtad, kérlek, hogy téged meg úgy szoktak szólítani: Senhor Tiberio?

SENHOR TIBERIO Az más. Az én magyarságom nekem a véremben van! Az én magyarságom Ázsiából ered! Mindegy, hogy hívnak a brazilok! Én magyar voltam és maradtam! Ez nem annak a kérdése, hogy hol élek, ez benne van az ember keleti sejtjeiben, a nyelv misztikájában, a sámánok dobjában, ami a vérben lüktet tovább...

MARGITKA Szívem, nem kéne már bekapcsolni a hangot? Te értesz hozzá...

SENHOR TIBERIO Még nem kezdik... Majd a háziak felkapcsolják... *(Jön Landy Dezső.)*

LANDY Bárónő! – Báró úr!

ERZSIKE Dezsőkém, de örülök!... A kedves felesége?

LANDY Valakinek ott kellett maradni a boltban....

KORÁNYI De ilyenkor? Most aligha vesz könyvet bárki is! Minden magyar a tévét nézi!

LANDY Gondolkoztunk rajta, hogy bérelünk egy tévékészüléket, de a feleségem azt mondta, hogy ő úgyse meri nézni, annyira izgul...

(Jön Hamza D. Ákos a feleségével, Lehel Máriával.)

ERZSÉBET Ákoskám! Máriám! De örülök!

HAMZA Gondoltuk, biztosan nézitek... A Szent Gellért Rendház nincs itt véletlenül teljes létszámban?

SENHOR TIBERIO Úgy hallottam, hogy felmerült az apátokban, hogy pont a kvíz miatt vesznek egy televíziót... De Kögl Szeverin ezt is megfúrta... Nem ad az pénzt semmire...

KORÁNYI Bocsánat, ti be vagytok mutatva egymásnak?

HAMZA Nem, de nem is szeretném. *(Kis csönd.)*

KORÁNYI Mivel is foglalkozol mostanában, kedves Senhor Tiberio?

SENHOR TIBERIO Fogadóirodát nyitottam... Nem ment a kocsmá... Totóárusként kezdtem, de önállósítottam magamat...

ERZSÉBET Édes Máriám! *(csók)* Gratulálok az Anabellához!... Mindenki a filmekről beszél! Fantasztikus, hogy Ákos itt is képes!... A film remek! Hihetetlen siker!

HAMZA Megbukott, nem lesz több filmem.

ERZSÉBET Hogyhogy megbukott? Az Anabella?! Az a nagyszerű alkotás!?

HAMZA Tetszett látni?

ERZSÉBET Még nem volt alkalmam, de csupa jókat mondanak róla!

MÁRIA Kellett volna bele egy Latabár. De itt nincsen Latabár.

SENHOR TIBERIO Kéne üzeni neki, hogy jöjjön már ki... *(nevet)* Págeréknek jól jönne... A Téninek semmi baja a zsidó színészekkel, a lelke mélyén sose volt, nekem elmondta... A Cselle Lajos is bánja már, amit otthon csinált a Színész Kamarában... De tényleg... Nem kéne már tartani a haragot, ennyi év után... *(Kis csönd.)*

HAMZA Az a helyzet, hogy nem tudok versenyezni Amerikával... Nem fog ez nekem bejönni... Más mentalitás... Öreg vagyok, hogy megtanuljam... Érezni kéne... Elkéstem egy nemzedékkel... Az operatőröknek könnyebb.

ERZSÉBET Ákoskám, maga egy ereje teljében lévő, fess fiatalember!

HAMZA Ötvenévesen nem volt érdemes kijönnünk... De hát Olaszországban is mindenki filmet csinál, már ott sem lehet karriert csinálni... Hollywood bezárt, magyarokat többé nem fogadnak... Zseninek kellett volna születni, olyannak, mint a Sándor! Neki nem kell filmszalag, felvevőgép, operatőr, világosító, díszlettervező, jelmeztervező, csapó, kameraman, vágó, színész, rendező, dramaturg, nem kell neki producer, írónak ott van ő maga, nem kell neki semmi, minden ott van a fejében, és viszi magával, bárhol él is a világon!... Norvégül is ír, tudtátok? Megérkezik valahová, és két hónap múlva tökéletesen beszél a nyelvet... És Norvégiában nem is járt!... Fényképező agya van, és soha semmi nem megy ki a fejéből...

MÁRIA Egy ilyen emberrel nem lehet versenyezni. Őt nem lehet kiiktatni. Soha életemben nem

irigyeltem senkit, de őt bizony irigylem!

HAMZA A Löbl Dezsőnek panaszkodott egyszer, milyen nehéz neki a tipizálás... Mert mindenre úgy emlékszik, ahogy volt... És hogy ez az elvonatkoztatásban gátolja... Hogy emiatt csak emlékiratokat tud írni, regényt nem... A fikcióból visszarángatja az emlékezete...

MARIA Seine Sorgen möcht' ich haben!

HAMZA Mir gesagt...

LANDY Tényleg ezt mondta...

MÁRIA Dezső, maga itt van? De örülök! – A Löbl Dezső!

LANDY Landy, kezicsókolom, Landy Dezső, ipszilonnal.

MÁRIA Ja igen, persze, bocsánat...

LANDY Az emigrációban különösen nem vagyok már Löbl. Még németnek néznek. Landy vagyok.

MÁRIA Értem... Landy, ipszilonnal...

LANDY Kisztihand...

SENHOR TIBERIO A Landilób!... A riói zsidók így emlegetnek, Dezsőkém... Landilób! *(nevet)*
Nem tudtad?

(Kis csönd.)

LANDY Igen, Sándor valóban panaszkodott, hogy a remek memóriája neki egy átok... Könyörögtem, hogy akkor írja meg az emlékiratait... Azt felelte, hogy unalmas, nincs kedve még egyszer ugyanazt végigélni... Nekünk nem lenne unalmas... Ha nem az emlékeit, legalább egy szakácskönyvet, minden ókori és középkori receptet ismer... Erre inkább hajlott volna...

HAMZA Voltaképpen elképesztő, hogy az ismeretlenségből egyszerre fölbukkan egy magyar, és két hét alatt a legnagyobb brazil sztár lesz! Te már korábban is ismerted, nem?

LANDY Bejött hozzám '52-ben, könyveket rendelt... Akkor jött el az ólombányából...

HÁZIASSZONY Hogyhogy?

LANDY Épp a táborban ült a családjával, mint bevándorló, ott dekkoltak hónapok óta, felcserelt kerestek, jelentkezett... El szoktam beszélgetni a vevőimmel, olyan kevés van belőlük... Elmondta, hogy nyolcéves korában költöztek Bécsbe, tizennyolcban, azóta néhány rövid rokonlátogatást leszámítva nem járt Magyarországon... És '38-ban Bécsből is elment... Nem akartam elhinni, olyan tiszta magyar kiejtése van... Mindent olvasott, Kosztolányit, Babitsot, Karinthyt, Móriczot, idézte József Attilát, Radnótit... A háború után Rómában a magyar akadémia orvosa volt, akkor ismerte meg Weörest, Pilinszkyt, Nemes Nagyot, Ottlikot, Déryt, Szabolcsi Bencét, Karinthy Cinit... Kerényit Károlyt már korábban...

ERZSÉBET Ezek kicsodák, valami új írók?

SENHOR TIBERIO Rabságban nem születhet irodalom. Mindegy, hogy hívják őket. Az igazi

irodalom emigrált!

ERZSÉBET Apánk imádta Karinthyt, noha nem volt komoly szerző... Ez az?

LANDY A fia. Szóval, Sándor latin könyveket rendelt nálam, ajánlottam neki még néhányat, de azt mondta, azokat ismeri... Mondtam: nem árt, ha megvannak... Azt mondta: nem kell, azokat tudja kívülről... És tényleg... Az egész Horatius nostert fújja magyarul és latinul! Pedig nem tudta magával vinni Bécsből Rómába, és ott nem volt beszerezhető! Azt se tudta, hogy én adtam ki! De harmadrendű középkori szerzőket is hosszan idéz... Villont Faludy fordításában ismeri, amit szintén én adtam ki, de tudja kívülről eredetiben is... Aztán kiderült, hogy németül ír verseket... Egyszer említette, hogy szokott zongorázni, de hogy ekkora Bach-szakértő, azt nem mondta... Néha nagyképű is tud lenni, de alapvetően szerény ember... ahhoz képest feltétlenül... – Később kezdett derengeni, hogy ismerősen cseng a neve... Beugrott nekem, hogy Babits mesélte: kapott egy levelet egy bécsi fiatalembertől, aki németre fordította néhány versét, és ezek, amennyire Babits meg tudta ítélni, egyenrangúak az eredetivel... Akkor hallottam Lénárd nevét először... Kértem tőle a fordításokat, de elvesztek valahol...

ERZSÉBET És az igaz, hogy annál a rémes Adorjánnál lakik?

LANDY Igaz. Semmi pénze nincsen. Amikor végre eljöttek az ólombányából, a feleségével meg a fiával Adorjánhoz költözött... most mennyi lehet a gyerek, olyan tízévesforma... Puminónak becézik... Az asszony nem bírta az Adorján vircsaftját, úgyhogy Sándor elküldte őket Blumenaubá, mert a bányában dolgozott néhány német Santa Catarinából, és csodákat meséltek az ottani klímáról... A klíma a legfontosabb a számára... A klíma...

ERZSÉBET Akkor a mi Sándorunk voltaképpen facér?

LANDY Így is lehet mondani...

MARGITKA Kezdik! Csavarjátok fel a hangot!

(Korányi a tévéhez lép, felcsavarja a gombot.)

(Bach-zene, lehetőleg orgona.)

KORÁNYI *(kifelé kiált)* Kezdődik, gyertek be!

(Még néhányan beözönlének. Leülnek. Van, akinek nem jut hely, az hátul álldogál, itallal a kezében.)

TÉVÉHANG A határ az ég! Bach-vetélkedőnk következő adását láthatják!

(A Bach-szignál folytatódik, majd véget ér.)

Második jelenet

(Tévéstúdió. Kamerák. Szemben áll Tulio, a műsorvezető, kezében mikrofon.)

TULIO Kedves nézőink, nagy-nagy szeretettel üdvözlöm önöket és vetélkedőnk hőseit, aki eddig valamennyi adásunkban minden kérdésre tökéletesen válaszolt! Tapsoljuk meg!

(A tévétúdióban ülő statiszták tapsolnak.)

TULIO Már csak azért is megilleti a taps a mi hőszünket, mert rekordot döntöttünk a Canal Tres történetében: a múlt szerdán az egész vételkörzet a mi adásunkat nézte, nem csak Sao Paulo!

(A jelenlévők nagy része tapsol, orgonahangzat.)

TULIO Vendégünk eddig 150 ezer cruzeiro boldog tulajdonosa. Szép összeg, de lehet fokozni, hiszen a határ, mint műsorunk címe is hirdeti, a csillagos ég! Nálunk a végtelenségig lehet fokozni a nyereséget, tönkre lehet tenni a Nemzeti Bankot, százezreket és milliókat fog nyomni a pénzjegynyomda, és kivételesen nem az infláció miatt. Megkérdezem most vendégünket, Alesandro doktort, megerősíti-e múlt heti szándékát, miszerint tovább játszik?

LÉNÁRD *(bejön öltönyben, jól fésülten, bajusza tömött, szépen nyírva)* Igen.

TULIO Éljen!

(Nagy taps.)

TULIO Kezdjük, hölgyeim és uraim, kezdjük!

(A tévében felcsendül az egyik Bach-kantáta kórusa.)

„Sei Lob und Ehr' dem höchsten Gut,

Dem Vater aller Güte,

Dem Gott, der alle Wunder tut,

Dem Gott, der mein Gemüte

Mit seinem reichen Trost erfüllt,

Dem Gott, der allen Jammer stillt.

Gebt unserm Gott die Ehre!”

(Csönd.)

TULIO Doktor Alesandro, most nem azt kérdezem, hogy ez hányadik Bach-kantáta...

LÉNÁRD Szerintem a száztizenhetedik.

TULIO Úgy van!

(Taps.)

TULIO De most nem ezt kérdezem. Hanem azt kérdezem, doktor Alesandro, hogy ki szerezte a szöveget, és a teljes válaszhoz az is kellene ám, hogy pontosan mikor! Évszám nélkül nem megy! Óra indul!

(Ketyegés, a közönség zúg.)

TULIO Húsz másodperc... Tizenhét... tizenöt...

LÉNÁRD Johann Jakob Schütz...

TULIO Úgy van!... Fantasztikus! És a dátum?! Az évszám?! Kilenc másodperc... nyolc...

SENHOR TIBERIO Nem tudja!

TULIO Hat... öt.. négy...

LÉNÁRD Ezerhatszáz... hetvenhárom.

(Orgona felzúg. Tulio összezsapja a kezét. Taps és füttyülés. Sötét.)

Harmadik jelenet

(Vendéglő. Az étlap és az itallap németül van a fekete táblára krétával felírva. A falon spanyol nyelvű hirdetések. Az egyik asztalnál Isser Harel és Rafi Eitan ül.)

EITAN Eleinte ragaszkodott hozzá, hogy ő Ricardo Klement. Rákérdeztünk, mi volt az előző neve. Végül az mondta, hogy Otto Henniger. Tényleg élt ezen a néven. Kérdeztük, mi a felkarján az a heg, csak nem az SS-száma volt ott, amit kivakartak? Bevallotta, hogy de igen. Rákérdeztünk, mi volt a száma. És akkor megadta az igazit.

HAREL Ne viccelj! Az igazit?

EITAN Az igazit. Nyilván elfáradt. Nem lehet jó abban a sötét szemüvegben ott heverni... Bendor és Malkin felváltva faggatta.

HAREL De akkor is!

EITAN Hidd el, a szám, amit megadott, Adolf Eichmann száma. Nem hiszem, hogy rajta kívül bárki más tudná. *(csönd)* Nem mondhatni, hogy különösebben okos pali lenne. *(csönd)* Rávettem, hogy írja alá a nyilatkozatot. „Alulírott Adolf Eichmann szabad akaratomból kinyilvánítom, hogy mivel valódi személyazonosságom ismertté vált, belátom: hiábavaló lenne továbbra is azzal próbálkoznom, hogy kivonjam magam az igazságszolgáltatás alól. Kijelentem, hogy kész vagyok Izraelbe utazni, hogy az illetékes bíróság elé állítsanak, és tettemért felelősségre vonjanak...”, satöbbi. Aláírta. Három nap alatt csak elértünk valamit.

HAREL Jó. Most én is mondok valamit. Mengele címét is tudjuk. Ő is itt lakik Buenos Airesben. Őt is el tudjuk kapni.

EITAN Most?

HAREL Most. Egy füst alatt kivisszük őket.

(Kis csönd.)

EITAN Veszélyes. Valamennyien spanyol álnéven mászkálunk, és épp hogy gagyogunk spanyolul...

HAREL Üres lesz a gép, csak ők lesznek benne, meg mi.

EITAN Veszélyes. Nem mindegy, hány náci ellen indul per? A hatása ugyanaz. Sőt. Ha két náci

perét kell követni, megoszlik a figyelem.

HAREL Most még megvan, de meddig? Elkövettünk egy szarvashibát. Odamentünk, amikor nem volt otthon, a szomszéd nyitott ajtót, megkérdeztük, lakik-e ott valami Menéle, mire mondták: Mengele! Mengele!

EITAN A saját nevén van bejelentve!?

HAREL A szomszédok a saját nevén ismerik. Azt mondtuk, hogy gyárat építenek, és a vállalkozás megveszi a környékbeli házakat... Úgy megörültek, hogy kiabálni kezdték: Mengeléné, Mengeléné, a gyár megveszi a házunkat!... Adjuk el!... Járuljanak hozzá! (csönd) Az ilyen hibát tanítani kéne... Gyanút foghatnak... Ki a fene akarna oda gyárat telepíteni? Úgyhogy sürgős. Ma éjjel vagy holnap...

EITAN Kettővel nem fogunk boldogulni.

HAREL Hagyjuk futni?! Nagyobb gyilkos, mint Eichmann!

EITAN Egyik nagyobb, mint a másik. Nem tudunk elkapni mindenkit. Egyetlen per elég lesz.

HAREL De ha elkaphatnánk Mengelét is!

EITAN Később is elkaphatjuk.

HAREL Ha lesz per, még jobban fognak vigyázni magukra! Meg fognak lépni valamennyien!

EITAN Olyan mindegy, meglépnek-e. Néhány száz tömeggyilkossal több vagy kevesebb... Mi sem tudunk szappanból embert főzni. Te vagy a főnök, de az akciót én vezetem. Tőled kaptam a parancsot. Végrehajtom. Fogjuk el Eichmant. Elfogtuk. El is visszük. Másról nem lehet szó.

Negyedik jelenet

(Szedőterem, belőle garázsajtó nyílik. Franjo Vedernjak, Stefan Vedernjak, Senhor Tiberio.)

FRANJO Elköltözünk Tatuapéből. Mindent eladunk, a nyomdát, a garázst, a kocsikat, a házat, elmegyünk vidékre, gazdálkodni fogunk... Van elég telkünk, az egyiket megműveltetjük, mi pedig süttetjük a hasunkat a nappal.

SENHOR TIBERIO A Kovács Lajos tizenöt évig könyörgött a bencéseknek, hogy vegyenek saját nyomdát... Kétségbe van esve, most három gyerekkel lesz állástalan... mert miattatok a lap is megszűnik!

FRANJO Igazuk van a bencéseknek. Nem éri meg. Mi is így gondoljuk.

STEFAN Ád az Isten mindig valamit... Harmadárért szedtük ki a lapjukat... Nem is vagyunk magyarok... Apánk miatt, neki volt fontos... Pedig ő se volt magyar...

SENHOR TIBERIO Aki magyarul beszél, az magyar... Magyarabbak vagytok, mint sok magyar...

STEFAN Benne vagyunk egy csomó horvát szervezetben.

SENHOR TIBERIO Az nem számít.

FRANJO Nem miattunk szűnik meg a lap, Senhor Tiberio. Az emigránsok húsz-harminc év alatt vagy kihalnak, vagy beolvadnak, vagy megvakulnak, de az biztos, hogy többé se újságot, se könyvet nem vásárolnak, a gyerekek pedig nem tanulják meg a nyelvet. A horvátok éppen úgy vannak ezzel, mint a magyarok. Horvát könyvet sem nyomunk ki ezentúl. Arra sincs kereslet.

STEFAN A csúcson kell abbahagyni, mint a futballban.

SENHOR TIBERIO Engedjete az Oldsmobil árából. Van nektek még kettő. Mindenki tudja, hogy ti dollárban tartottátok a pénzeteket, a felülbélyegzéssel nem veszítettetek semmit...

STEFAN Nem engedhetünk az árból, Senhor Tiberio. Jómódúak lettünk, de épp azért, mert a fogunkhoz vertük a garast, ahogy tifeleitek mondják.

SENHOR TIBERIO A Magyar Hírlapot mégis olcsón nyomtátok!

STEFAN Az volt a kivétel, és azt is rosszul tettük. Meg kellett volna kérni annak is az árát. Ha mi árat emeltünk volna, a bencések nyomdát vettek volna, és Kutasi Kovács úrnak most is lenne állása.

SENHOR TIBERIO Rosszabbak vagytok, mint a zsidók.

STEFAN Derék horvát antiszemita vagyunk mi, Senhor Tiberio.

SENHOR TIBERIO Akkor is el vagytok zsidulva.

FRANJO Mi baja van megint a zsidókkal?

SENHOR TIBERIO Elvették a hazámat, és Brazíliát is el akarják venni, az újházát! Ugyanaz a fajta!

FRANJO Ki vette el a hazáját?

SENHOR TIBERIO Amikor jöttek a zsidótörvények, pont olyanok, mint nálatok, Horvátországban, a zsidók átjászták az üzletüket a keresztényeknek, a strómanoknak... Én is kértem, hadd legyenek stróman, de másnak adták... Nem volt nekik elég, hogy tíz százalékot ígértem vissza...

FRANJO A saját vagyonukból? A tulajdonosoknak? Tíz százalékot? Nem sok.

SENHOR TIBERIO Az ő vagyonuk már el volt véve tőlük, az már hivatalosan magyar vagyon volt, nem zsidó! Mégis odaadták egy kereszténynek, aki ötven százalékot adott vissza nekik! Tovább akartak élösködni a nemzeten, pedig volt már törvény, hogy minden zsidóvagyonát át kell adni az árjának! Így élösködnék mindig és mindenütt. Most is élösködnék. Itt is! Ezek elvesznek tőlünk mindent, az olyanok, mint a Lénárd Sándor! Odahaza kiadták a könyvét a kommunisták! Nagy siker! Ellopta tőlünk Brazíliát, és eladta a kommunistáknak!

STEFAN Ki az a Lénárd Sándor?

SENHOR TIBERIO Aki megnyerte a Bach-versenyt.

FRANJO A tévében? Az a német, aki mindent tudott?

SENHOR TIBERIO Se nem német, se nem magyar, hanem zsidó! Kit érdekel Magyarországon egy őserdei brazil falu, ahol csak a hülye német parasztok élnek? Száz éve vándoroltak ki, mi ebben a pláne? Ha én írom meg, a kutyának se kellett volna! De egy zsidó írta, úgy már kell nekik!

FRANJO Olvasta?

SENHOR TIBERIO „Völgy a világ végén”... Már a címe is halál unalom... Felpumpálták, körbenyaldosták a komcsi zsidók! A vicc az, hogy a nyugatnémeteknek is csak azért kell, mert zsidó!... Ők adták ki először... A németek is átálltak!... Die Kuh auf dem Bast... Már a címe is értelmetlen... Meg vannak veszve, el vannak zsidósodva! A Kögl Szeverin a Szent Gellértben, az is zsidó lett, akkor is, ha nem tud róla. A lelke! A Jordán Emil is zsidó, én mondom! Tőlük is kértem munkát, nem adtak! Megmutattam nekik a festményeimet, nem vettek! Szentképek, mégse vették! Pedig szakértők dicsérték a képeimet! Szarrágó az egész bencés szerzet, akárcsak maguk!

FRANJO Olvasta?

SENHOR TIBERIO Belenéztem. A kritikába. Abból már lehet tudni.

STEFAN Senhor Tiberio! Az Oldsmobilt nem adhatjuk olcsóbban, akár zsidók vagyunk, akár nem. Kell, vagy nem kell?

SENHOR TIBERIO Adják részletre! Egy évre... Vagy jó, tíz hónapra... Két hónap múlva kezdem törleszteni! Addigra eladom a képeimet, csak járni kell velük a vidéket... Busszal nem bírom cipelni... Az Oldsmobilba rengeteg kép belefér...

FRANJO Magának, ha jól tudom, totóirodája van.

SENHOR TIBERIO Rosszul ment. Felszámoltam.

STEFAN Akkor fedezete sincsen, je li. Zao nam je, Senhor Tiberio. Zbogom.

SENHOR TIBERIO Maguk is zsidók, nem horvátok! Brazíliát is elveszik tőlünk, az új hazát! Nem elég, hogy elvették a régit! Semmi sem elég maguknak! De megérdemeljük, és legyünk százszor átkozottak, amiért eltűnjük! *(kifelé indul, megáll)* Elárulok maguknak egy titkot! Még pár év, és nem lesz titok. Egész Amerika a miénk, minket illet, magyarokat! Mi éltünk itt Columbus előtt, mi magyarok, mert mi vagyunk az indiánok! Taval egy magyar, Móricz János egy ecuadori barlangban megtalálta az ősi magyar szerszámokat, és magyarul tudott beszélni az indiánokkal! Ő is megértette őket, és őt is megértették! Magyarul! Quito neve Kitos volt, ami a magyar Két Ósból jön! Turupuxa helységneve a magyar Turulpuszt! Ázsiai nép vagyunk, és az indiánok is azok! És most itt megesküszöm maguknak, hogy visszafoglaljuk az őshazát! Amerikát és a Kárpát-medencét egyszerre kapjuk vissza! Mérlegeljék, hogy csatlakoznak-e hozzánk, vagy ki lesznek paterolva, hiába tudnak magyarul!

Ötödik jelenet

(Buszvégeállomás. Kávézó, söröző, vegyesboltok, állópultok. Sokféle, színes, szegény népség, öregek, nők, gyerekek, mezítlábasok. Senhor Tiberio nagy, lapos, madzaggal átkötött papírcsomaggal a lábánál kávézik az egyik bádogból összetákolt bódé előtt a pultnál. Nézi a tömeget. A kávézó ablakában a bódéból egy ötven körüli fehér férfi, Erich Erdstein

fogadja a rendelést, és adja ki a kávéét. A bódé fémajtaja nyitva.)

SENHOR TIBERIO Voce veio da Europa?

ERDSTEIN Da Italia. Antes da Austria.

SENHOR TIBERIO Eu sou da Hungria.

ERDSTEIN Monarchia!

SENHOR TIBERIO Monarchia! – Beszél németül?

ERDSTEIN Az anyanyelvem.

SENHOR TIBERIO Érték németül, de a nyelvtan, az nem megy... Der-die-das... Négy évet húztam le egy német táborban... A háború után... Dipi-tábor... Lager für Displaced Persons...

ERDSTEIN Vannak németek, akik sose tanulnak meg brazilul... A háború alatt kötelezték őket, amikor betiltották a németet, mert Brazília hadba lépett Németország ellen, ingyentanfolyamot szerveztek nekik, mégse tudnak megtanulni, száz éve képtelenek rá... Ebből éltem egy ideig, néha tolmácsoltam... Bár én inkább spanyolul beszélek...

SENHOR TIBERIO Az már majdnem portugál... A portugál meg majdnem brazil...

ERDSTEIN A rendőrségen alkalmaztak időről időre... De alig akad már német bűnöző... Alle Leute, die unterschlagen und stehlen, sind in die USA gefahren... Todos, aqueles desviar, roubar... A dollárt sose fogják felülbélyegezni... Pláne nem az értékének az ezredrészén... mint most februárban nálunk... Amim csak volt, elúszott...

SENHOR TIBERIO Mindenkinek elúszott... Szép karrier, kávéét árulni.

ERDSTEIN Munkásokat hajtottam fel egy argentin papírgyár leányvállalatának, de bezárt... Nincs pénzem, hogy visszamenjek Buenos Airesbe... Még nem találtam ki, hogy milyen pályát válasszak...

SENHOR TIBERIO Még én sem...

ERDSTEIN O comando?

UTAS A capucino.

ERDSTEIN Cream?

UTAS Certo.

ERDSTEIN Néha úgy rémlik, mintha olaszul beszélnének... Azok micsodák, a lábánál?

SENHOR TIBERIO Festmények... '49-ben a Virágszigeten, maga nem ismeri, ha Argentínából jött át, a Virágszigeten, az átmenti táborban látták, hogy rajzolgatók, pingálgatók, és azt javasolták, hogy menjek Curitibába, a szentképfestő üzembe... Gondoltam, hátha még most is működik... És működik. Lassan változnak itt a dolgok. *(kicsomagolja a képeket, felállítja)*

ERDSTEIN *(kijön a bódéból, megszemléli)* Nem giccsesek ezek egy kicsit?

SENHOR TIBERIO Szerintem nagyon szépek.

ERDSTEIN Volt a gyárban?

SENHOR TIBERIO Voltam. Azt mondták, hogy túl jó vagyok nekik.

ERDSTEIN Ne mondja!

SENHOR TIBERIO Megengedték, hogy bekukkantsak az üzembe... Futószalagon gyártják a szentképeket, lányok meg asszonyok... Van, aki csak az eget pingálja oda, van, aki a szakállat, van, aki a glóriát... Napi tíz órában... Nálunk a porcelángyárakban dolgoztak így a pingálóasszonyok...

ERDSTEIN Mit csinál ezekkel?

SENHOR TIBERIO Hazaviszem.

ERDSTEIN Inkább adja el.

SENHOR TIBERIO Hol?

ERDSTEIN Itt. *(leguggol)* Ki festette ezeket?

SENHOR TIBERIO Én.

ERDSTEIN Miért nincs rajtuk szignó?

SENHOR TIBERIO Nem gondoltam, hogy kéne...

ERDSTEIN Fesse rá!

SENHOR TIBERIO Nincs nálam ecset.

ERDSTEIN Akkor írja rá. *(feláll, a bódéhoz megy, kívülről benyúl, kivesz egy ceruzát, nyújtja)*
A maga képei nem tucatárúk, amiket gyárilag szerelnek össze, hanem festmények.

SENHOR TIBERIO Maga micsoda, zsidó?

ERDSTEIN Különben minek menekültem volna el az Anschluss elől?

(Senhor Tiberio leguggol, tűnődik.)

SENHOR TIBERIO Mondjon egy nevet.

ERDSTEIN Botticelli.

SENHOR TIBERIO Nem pont efféle képeket festett.

ERDSTEIN Ezek itten muzikális népek.

(Senhor Tiberio aláírkanítja a képeket, feláll, nézi őket, visszaadja a ceruzát.)

SENHOR TIBERIO Mégis inkább elviszem, Sao Paulóban többet adnak értük.

ERDSTEIN Curitiba kozfészek, egész Paranában hülyék laknak, itt jobban vesznek ilyesmit.

Támassza őket a falnak egymás mellé, hadd lássák, és várjon.

(Erdstein visszamegy a bódéba.)

SENHOR TIBERIO Várok én. Nem olyan könnyű innét elutazni. Fél napja várom a buszt.

ERDSTEIN Némelyik járat két-három napot is késik. Nem számít, itt van idő. – Összeszedek egy kis pénzt, és lemegyek Blumenauba. Santa Catarina állam, innen délre. Arrafelé német telepések laknak... Most jelent meg angolul egy könyv az Eichmann-perről... „Ítélet Jeruzsálemben”... A per főügyésze írta... Tudja, ki volt Eichmann?

SENHOR TIBERIO Zsidókat szállított a lágerekbe.

ERDSTEIN Ó az! Buenos Airesben elkapták a zsidók, átcsempészték Izraelbe, nagy per volt, felakasztották. De Eichmann óta nem csíptek el senkit. Nem létezik, hogy ezekre a német telepekre ne jöttek volna nácik... Olvasom a könyvet, olvasom, és egyszerre rájöttem, hogy a nácivadászatba érdemes befektetni.

SENHOR TIBERIO Blumenau?

ERDSTEIN Egy német fickó alapította a XIX. század közepén, az ő neve volt Blumenau...

SENHOR TIBERIO Santa Catarina...

ERDSTEIN Gazdagabb, mint Paraná.

SENHOR TIBERIO Santa Catarina... Van ott egy falu, Dona Emma... Tele van németekkel...

ERDSTEIN Igen?

SENHOR TIBERIO Ott bujkálnak a nácik... A háborús bűnösök...

ERDSTEIN Honnét veszi?

SENHOR TIBERIO Mi magyarok végig a németek mellett harcoltunk a háborúban... Most is vannak kapcsolataink... Mesélték Sao Paulóban...

ERDSTEIN Engem Bormann érdekel, Hitler helyettese... Nagy fogás lenne...

SENHOR TIBERIO Bormann!

ERDSTEIN Hallott róla?

SENHOR TIBERIO Hát hogyne! Hitler helyettese!

ERDSTEIN Ó az! Bormann! Most nem tudok fizetni az informátoroknak, csak utólag... De akkor rendes összeget...

SENHOR TIBERIO Bormann! Hát persze! Ott él, álneven, Dona Emmában... Falu, nem messze Blumenautól... Az is mondták, hogy mi az álneve... Mert persze álneven él... várjon...

ERDSTEIN Mondom, csak utólag tudok fizetni...

SENHOR TIBERIO Lenard!... Alexander Lenard!...

ERDSTEIN Hogy hívják azt a falut?

SENHOR TIBERIO Dona Emma.

ERDSTEIN Dona Emma.

SENHOR TIBERIO A pasas neve Alexander Lenard.

ERDSTEIN Ez az álneve?

SENHOR TIBERIO Ez. Valójában Bormann.

ERDSTEIN Martin Bormann?

SENHOR TIBERIO Az az, Martin! Martin Bormann!

ERDSTEIN És mit csinál ott?

SENHOR TIBERIO Kertészkedik. Kérdezzen utána. Alexander Lenard.

ERDSTEIN Kertészkedik!

(Egy utas lép közelebb.)

UTAS Mennyi az a nagyobbik kép?

SENHOR TIBERIO Nem is tudom...

UTAS Maga festette?

ERDSTEIN Nem ő festette, ő csak a képügynök... A többit már eladta... Nyolcvan cruzeiro a nagy kép... a kisebbeket megkapja negyvenért... Egyenként negyven...

UTAS A két kisebbért megadok ötvenet.

ERDSTEIN Hatvan.

UTAS Mi van erre írva, ki a festő?

ERDSTEIN Botticelli!

UTAS Botticelli...

ERDSTEIN Szép név, mi?

UTAS Szép. Legyen ötvenöt.

ERDSTEIN Hatvan.

(Utas odébb sétál.)

SENHOR TIBERIO Dona Emma. Így hívják a falut. Az ő neve pedig Alexander Lenard. Zsidónak adja ki magát! Most képzelje!

ERDSTEIN Azt a mindenit!

SENHOR TIBERIO Van egy német takarítónője, mondták az ő nevét is, őr volt egy lágerben... Megvan! Frau Klein! És a szomszédja is német, König... Az is átjár hozzá... Frau Klein és Frau König...

(Utas visszasétál.)

UTAS Ötvennyolc, egy nagy és egy kicsi.

ERDSTEIN Amíg nem jön meg a busz, ne siessen. Összejöhet.

UTAS Ez milyen nyelv?

ERDSTEIN Német.

UTAS Az a festő is német?

ERDSTEIN Hát persze. Európai német festő. Cinquecento.

SENHOR TIBERIO Ne dumáljon nekem összevissza!

ERDSTEIN Hatvan cruzeiro. Kézpénzben.

(Utas kicsit odébb megy, de látszik, hogy vevő lesz belőle.)

Hatodik jelenet

(Szerkesztőségi szoba, íróasztalok, székek, írógépek, akták. Camargo ül az asztala mögött, előtte Erdstein, mellette Rabinovitz áll.)

ERDSTEIN Egyetlen kocsit, egyetlen újságíró, és egyetlen hét alatt megvagyunk! Két nap oda, két nap alatt felderítem, két nap vissza, és Rabinovitz egy nap alatt megírja! Én is megírnám, ha tudnék portugálul... Pontosan tudom, hova kell menni! Biztos, hogy egy csomó náci odament Argentínából! Egyetlen ugrás, Blumenau környéke! Egy kis falu, Dona Emma... Benzinre kell a pénz meg szállásra, arrafelé olcsó a szállás! Bombaüzlet! Menynyi a példányszámuk?

CAMARGO Üzleti titok.

ERDSTEIN Meg fogja ötszörözni! Ebben van a fantázia, nem a csöcsökben!

CAMARGO Nem is vagyunk bulvárlap.

ERDSTEIN A Tribuna do Paraná nem az, de a Jornal da Tarde igen!

CAMARGO Nácivadászattal nem foglalkozunk. Hozzon pletykát az öltözőkből... Hozzon többszörös nemi erőszakot... Többszörös bankrablást...

ERDSTEIN Garantálom az ötszörös példányszámot! Egy hét az egész... Rabinovitz egy nap alatt megírja...

CAMARGO Unom magát, Erdstein. Jár a nyakamra a hülyeségeivel.

ERDSTEIN Adjon kölcsön egy kocsit, adja ide Rabinovitzot, és nem untatom többé!

CAMARGO Miért nem ad pénzt a rendőrség, ha már olyan jóban van velük?

ERDSTEIN Mert lusták.

CAMARGO Miért nem adnak pénzt a zsidók?

ERDSTEIN Mert háborúznak.

CAMARGO Tényleg? Ki ellen?

ERDSTEIN Az arabok ellen. Nem olvasta? Nemrég győzték le Egyiptomot... Hatnapos háború!

...

CAMARGO Én újságot nem olvasok, csak írok. És miért nem adnak pénzt az amerikaiak?

ERDSTEIN Mert jóban vannak a nyugatnémetekkel, akik nem kutakodnak a nácik ügyeiben.

CAMARGO Adjak én, mert hülye vagyok?

ERDSTEIN Higgye el, hogy holtbiztos tipp! Közvetlenül a háború után Eden azt mondta, hogy egymillió háborús bűnöst keresnek...

CAMARGO Ismerem a nevezett urat?

ERDSTEIN Ó volt akkor az angol külügyminiszter... Azóta a körözött nácik száma lement ezerre, de az még mindig sok! Holtbiztos, hogy egy csomóan azok közül, akiket Argentína beengedett, ott kushadnak Santa Catarinában a német telepeken!

CAMARGO Ha sem a zsidókat nem érdekli a dolog, sem az USA-t, a kutya se fog fizetni érte.

ERDSTEIN Dehogynem! Éppen azért, mert úgy tesznek, mintha! Olcsóbb sajtóhisztériát kelteni, mint elfogdosni őket! Kínos nekik, hogy a nürnbergi per óta sehol senki, boldogok lesznek, ha valakit ingyen előkerítünk, az egész világsajtó ezt fogja fújni!

(Csönd.)

CAMARGO Rabinovitz! El akar menni ezzel az eszelőssel?

RABINOVITZ Hátha van benne valami...

ERDSTEIN Nézzon utána, mekkorára ugrott a Sunday Times példányszáma, amikor leleplezték Bormannt! Kacsa volt, persze, de két hétig hajtogatták, hogy megvan Bormann, és hihetetlen, hogy megszedték magukat! Én viszont tényleg tudom, hol keressem Bormannt! Én tudok velük beszélni! Fernando! Ne legyen bolond!

CAMARGO Ki a fene az a Bormann?

ERDSTEIN Hitler helyettese, halálra ítélték, itt bujkál valahol... Argentínában kezdte, és átjött ide... Azt nem kérdezi meg, ki az a Hitler?

CAMARGO Azt nem kérdezem...

ERDSTEIN Megéri, higgye el!

CAMARGO Csak tudnám, minek árul maga kávé a buszvégállomáson, ha ilyen remek ötletei

vannak!

ERDSTEIN Mert tönkrement a papírgyár.

CAMARGO Éppen Curitiba érdekelte őket...

ERDSTEIN Az őserdő érdekelte őket... Itt olcsó a fa...

CAMARGO És mit keresett maga a rendőrségen?

ERDSTEIN Fordítottam nekik.

CAMARGO Honnan is jött maga?

ERDSTEIN Bécsből. Amikor Hitler oda is bevonult...

CAMARGO Rögtön idejött?

ERDSTEIN Előbb Olaszországba szöktem... Nem mindegy? Ide mindenki jött valahonnét!

CAMARGO Olaszországban milyen nyelven beszélnek?

ERDSTEIN Olaszul... Blumenau környékén olaszok is élnek, de több a német...

CAMARGO Maga németül is tud?

ERDSTEIN Mondom, hogy Bécsből jöttem!...

CAMARGO Tényleg? És?

ERDSTEIN Ausztriában németül beszélnek... A német az anyanyelvem...

CAMARGO Fura lehet ennyi nyelven tudni... Mitől jött az ötlet, hogy nácikra vadásszon?

ERDSTEIN Egy anyagbeszerzőnek is támadhat megvilágosodása!

CAMARGO Eddig nem támadt?

ERDSTEIN Eddig volt állásom!

CAMARGO Na és mennyit adnak egy elfogott háborús bűnösért?

ERDSTEIN Nem pénzt adnak, mondtam már!... Világhírű lesz a lapja, Fernando! Az Eichmannt, az is háborús bűnös, a zsidók fogták el, talán emlékszik rá, óriási botrány volt hét éve...

RABINOVITZ Elfogták Eichmannt, mire Argentínában elkezdtek százsámra gyilkolni a zsidókat, mert a zsidó titkosszolgálat leszarta az argentin államiséget, és embert rabolt önáluk, az ő beleegyezésük nélkül... Beavatkoztak egy független állam életébe... Ez lett az első pogrom Dél-Amerikában...

CAMARGO Maga be akar avatkozni a brazil állam életébe? Erich! ERDSTEIN Nem avatkozom be semmibe, nácikra vadászom, akik rajta vannak a nemzetközi körözési listán!

CAMARGO Kinek dolgozik maga?

ERDSTEIN Bármit mondok erre, úgyse hiszi el.

CAMARGO Hát nem is!

(Csönd.)

CAMARGO Rabinovitz, fel bírja dobni a témát?

RABINOVITZ Remélem.

CAMARGO Ne írjanak nekem hülyeséget! Nehogy már rajtam csattanjon... Hova mennek pontosan?

ERDSTEIN Blumenau, a németekhez!

CAMARGO Blumenau... Maga biztos még azt is tudja, hogy mit jelent.

ERDSTEIN Azt jelenti, hogy Virágrét... Egy szász vegyész alapította 1850-ben... Őt hívták dr. Hermann Bruno Otto Blumenauak...

CAMARGO De jó lehet ennyire okosnak lenni!

ERDSTEIN Fel szoktam készülni... Kézenfekvő, hogy a náci odamennek, ahol már száz éve németek laknak! Nem is értem, miért nem ezeken a brazil telepeken keresték őket a zsidók!... Folyton csak Argentínában, a nagyvárosokban...

RABINOVITZ Mert Peron befogadta őket...

ERDSTEIN Ha én náci lennék, a brazil esőerdőbe mennék...

(Csönd.)

CAMARGO Odaszólok a pénztárba. Kapnak egyheti napidíjat, de úgy, hogy naponta tíz százalékkal csökken. Elvihetik a terepjárót.

Hetedik jelenet

(Blumenau. Szállodaszoba. Erdstein, Rabinovitz, Kleinné.)

ERDSTEIN Nagyon köszönjük, hogy időt szakított ránk, kedves Kleinné. Nem kér inni valamit?

KLEINNÉ Nem, köszönöm...

ERDSTEIN Szólíthatom Natalie-nak?

KLEINNÉ Inkább ne, mert én Kleinné vagyok... Ugye a férjem itt él Blumenauban, mert pofátlanul elhagyott, és én ott maradtam Dona Emmában, de nem váltunk el, mert az nagy szégyen lenne reám nézve...

ERDSTEIN Értem... Már csak a gyerekek miatt is...

KLEINNÉ Melyik gyerekem miatt?

ERDSTEIN Hát...

KLEINNÉ Mert van nekem egy fiam, meg van egy lányom és egy fiam, meg van egy lányom.

ERDSTEIN Igen? Az összesen... két fiú, két lány?

KLEINNÉ Én nem úgy szoktam őket számon tartani, mert lett egy fiam, aztán megint lett egy lányom meg egy fiam, és aztán még egy lányom.

ERDSTEIN Áldott jó ember lehet az a Klein, ha négy gyerekkel elvette magát.

KLEINNÉ Az a szemét gazember, aki otthagyt? Hát nem is tudom így elsőre. De a két lányom meg a kisebbik fiam, az tőle van. Viszont a kisebbik lányom már itt született. Az első lányom meg a második fiam még Németországban. Az első is Németországban, de annak nem a Klein az apja. De ugyanúgy bánt vele, mint a saját gyerekeivel, és úgy is hagyta el őt is, a féreg.

ERDSTEIN Hogy került maga ide?

KLEINNÉ Idehoztak Új Jerikóba, még egész kicsi voltam.

ERDSTEIN Németországból?

KLEINNÉ Németországból.

ERDSTEIN Hogy szült maga Németországban, ha kicsi volt?

KLEINNÉ Mert '37-ben odamentem Új Jerikóból. Innét a német telepekről egy csomóan odamentünk, mert hívott a haza. Hívott a Führer, ugye. És hát akkor sokan mentünk innét. Mi lelkesek voltunk, tetszik tudni.

ERDSTEIN Szóval visszament a szülőföldjére.

KLEINNÉ Nem mentem vissza a szülőföldemre.

ERDSTEIN Most mondta, hogy visszament Németországba!

KLEINNÉ Oda visszamentem. De az nem az én szülőföldem.

ERDSTEIN Nem?

KLEINNÉ Nekem a Kaukázus a szülőföldem, Oroszországban. Onnan vittek engem kicsi koromban Németországba. Oroszországból.

ERDSTEIN Remek!

KLEINNÉ De ez le volt tagadva, mert azt írátták be a szüleim, amikor visszamentek velem az első háborúban Németországba, hogy én már Németországban születtem. Hogy nehogy valami baj legyen, amiért én nem Németországban születtem. Még elvinnének Szibériába az oroszok. És hát jobb is így, mert így fiatalabb lettem, mint vagyok, és ezt a jó formámat azóta is tartom.

(Csönd.)

ERDSTEIN Na és mit művelt Németországban '37-től?

KLEINNÉ Dolgoztam. A Hermann Göring Művekben.

ERDSTEIN Ó! (jegyzetel)

KLEINNÉ De bezárták. Miután le lett bombázva a földig. Ugye már nem volt mit bezárni, de hivatalosan mégis. Kerítés se maradt, semmi, de egy kaput szépen felállítottak a romhalmaz közepén, lelakatolták, és kiírták, hogy a Hermann Göring Múvek bezárva. Innét tudta meg mindenki. Álltunk a romhalmazban, és néztük azt a szép, új kaput. Akkor már megvolt a fiam, meg a Kleintől a lányom. Az idősebbik lányom, tetszik tudni, mert a kisebbik az itt született később Brazíliában. A Klein lába el lett löve, azért került vissza a hátszágba, úgy ismertem meg. Na, aztán Lüneburger Heidében lettem cseléd egy módos gazdánál. Azon a vidéken tartották a nagy hadgyakorlatokat, de akkor már nem, amikor mi oda kerültünk, nem maradt katona. A Klein is tett-vett, amit bírt a rossz lábával. Utána mentünk Belsenbe. És a háború után én visszajöttem Brazíliába, mint idevalósi. A Klein a gyerekekkel ott maradt. Akkor még nem volt annyi gyerek, mint később, hanem eggyel kevesebb. Ugye ő, vagyis a Klein, nem volt brazil állampolgár, mert ő nem Oroszországban született.

ERDSTEIN Értem.

KLEINNÉ A gyerekek se Oroszországban születtek. Ez volt a probléma. Kérvényezni kellett. Én úgy nem tudtam portugálul, és akkor a német nyelv itt Brazíliában be volt tiltva, úgymint másokat kértem, hogy írják meg, és én aláírtam... Nehéz volt, mert aki németül beszélt, azt internálták, kivéve, akiket nem találtak, azok meg féltek bármit aláírni... Én meg portugálul a mai napig nem sokat tudok...

RABINOVITZ Azt hiszem, kedves Kleinné, hogy már tudunk mindent... Köszönjük, hogy ránk szólt az idejét...

ERDSTEIN Várjál! – Ez a Belsen, amit említett, ez Bergen-Belsen?

KLEINNÉ Hát Belsen. Bergen kicsit odébb van... Celle járás... A Celle-Soltau vasútvonalon... Ott folyik az Aller...

ERDSTEIN Volt ott egy koncentrációs tábor, nem emlékszik?

KLEINNÉ Minekünk a pajtában volt a helyünk, ott laktunk a gyerekekkel... Hogy a Klein táborban lett volna? Nem hiszem, mert végig ott aludt mellettem... Mondott ő ilyet? Egyetlen szavát se higgyék! Nekem se mondott igazat! Faképnél hagyott a négy gyerekkel Dona Emmában, pedig nem mondta meg előre, hogy elmegy! Azt is véletlenül tudtam meg, hogy idejött Blumenau! Egy szemét! Mert a szomszédnak beleállt a fejsze a lábába, és elvitték Blumenau, éppen ott fekszik az ágyon, és vérzik elfele, hát mit lát? Hogy a Klein, aki eltűnt, ott sántikál vidáman... Nézi, ez a Klein, vagy nem a Klein? De hát ő volt, a Klein! Már majdnem levágták a lábát, de ő nem hagyta, és visszament, pedig levált a lábfeje szinte egészen, a szomszédnak. És amikor visszajött, a szomszéd, akkor mesélte, hogy látta ám a Kleint, és él! Én aztán bementem a busszal, és megkerestem, hogy mit kapott tőlem, azt nem tette zsebre! Aztán visszajöttem a busszal. Három óra oda, három vissza. De nem fizet, a Klein! Pedig mondták, hogy a gyerekek miatt kéne... Mondta a doktor is... Kedvel engem, csak nem bírja, ha beszélek.

RABINOVITZ Ilyen az élet. Kedves Kleinné, nagyon köszönjük!

KLEINNÉ A Klein tíz évig dolgozott a doktornál, minden volt, mindent csinált, főleg a kertben, amíg a doktor patikaszeret szerzett be, vagy írt valamit... Ácsolt is vele együtt, a doktornal... Építették a házat... A saját kezükkel...

ERDSTEIN Doktor?

KLEINNÉ Most én járok hozzá, főzök neki, szereti a főztömet... Azért szereti, mert ízlik neki, tetszik tudni. Pedig ő is tud főzni, szokott, különös ételeket...

RABINOVITZ Nem Bormann-nak hívják véletlenül?

KLEINNÉ Lénárd doktort? Nem.

RABINOVITZ Esetleg Martinnak szólítják?

KLEINNÉ Nem. Alexander, az a keresztnéve. De inkább Doktor.

ERDSTEIN Doktor?

KLEINNÉ Lénárd doktor.

ERDSTEIN Alexander Lenard! Megvan! Ezt felejtettem el! – Német?

KLEINNÉ Német.

ERDSTEIN Odaátról, Európából?

KLEINNÉ Onnan. Európában lett doktor. Patikus... Meg felcser... szóval doktor.

(Csönd.)

ERDSTEIN Akkor ez nem Bormann. Az nem doktor.

RABINOVITZ Nem doktor Bormann, hanem Martin Bormann. Hát igen, akkor az más.

ERDSTEIN Alexander Lenard! Hogy mehetett ki a fejemből! – De ha doktor... ha doktor, akkor ez akár Mengele is lehet!

RABINOVITZ Mengele?

ERDSTEIN Na hallja?! Az is doktor!... Mondja, kedves Kleinné... Nőgyógyász ez a doktor? Szülész? Ikrekkel kísérletezik? Ez a doktor?

KLEINNÉ Mindenféle gyógyász! Szülész is, meg minden. Aszpirint ad, és kihúzza a tüskét a köröm alól. Pedig már bezárta a patikáját. Rosszul ment a patika, itt nem bírnak fizetni az emberek, senkinek sincs pénze. Akkor ment el a Klein, mert a doktor bezárt, és ő unta magát, és pénze se volt inni. Azt hitte, hogy Blumenauban jobb lesz. De a doktor, ha megy hozzá valaki, hogy baja van, azért a tüskét kihúzza még most is, ingyen. És ad valami port. Mindenre ugyanazt a port adja, és az emberek meggyógyulnak tőle. Csodaszer. Bár mostanában nem ad.

ERDSTEIN Nem ad?

KLEINNÉ Nem.

RABINOVITZ Ha bezárta a patikáját, akkor hogy adna?

KLEINNÉ Nem volt külön patika, ott tartott mindent a házában. De adna még attól, hogy bezárt, korábban is keveset kért, a szegényektől még kevesebbet, néha semmit, de mostanság el van

utazva, tetszik tudni. Tanít valahol. Az Államokban. Mindenki szegény minálunk, úgyhogy emiatt aztán szegény lett ő is. Illetve szegény maradt.

ERDSTEIN Hogy vett akkor házat?

KLEINNÉ Megnyert a tévében egy vetélkedőt, és abból. Meg a magvakat is abból vette, hozatott mindenféle európai növényt... zöldséget... fűszert... De én nem láttam, amikor nyert, nálunk Dona Emmában egyetlen tévé se volt, és most sincs. Még rádió se. Blumenauban van csak rádió. De Dona Emmában van egy zongora, elég az.

RABINOVITZ Zongora, egy faluban?

KLEINNÉ A doktoré. Ő hozatta.

ERDSTEIN Segítette a többi náci!

RABINOVITZ Nyilván.

ERDSTEIN Összeadták a zongoráját!

RABINOVITZ Össze.

ERDSTEIN Mondja, Kleinné, van maguknál náci?

KLEINNÉ Hogyne volna. Nemcsak én mentem át Németországba, amikor csábítottak, hogy ugye mi leszünk a világ urai, hanem mások is. Főleg a férfiak. Sokan bele is pusztultak. De van, aki visszajött, és most is arra vár, hogy a világ ura legyen. Ahol németek vannak, ott náci is vannak. Ezt a doktorral is megbeszéltük, ő is így látja.

RABINOVITZ A Klein is arra vár, hogy a világ ura legyen?

KLEINNÉ Ő nem, de ő nem innét ment oda, hanem onnét jött ide...

ERDSTEIN Szóval zongorája van a doktornak.

KLEINNÉ Messzi földről hozatta. Néztük, mikor hozták. Már kész volt félig a ház. De csak félig. Az ajtón nem kellett bevinni, mert még nem volt ajtó, csak egy deszka odatámasztva. A kis ház volt meg, de oda be se férne. Oda az ajtón se férne be, de azt könnyű kiszedni, két zsanér az egész, a férjem rakta fel... Volt, hogy magától kiesett... De nem vitték el a zongorát, mert kinek kell itt zongora? A szállítása többbe került, mint a maga a zongora!

ERDSTEIN Drága jószág lehet!

KLEINNÉ Az, az, drága! Fekete, mert az többet ér. A zöld meg a piros nem ér semmit, mondta a doktor. A sárga a fekete felét éri. Egyszer rátettem a forró tepsit, hogy mit kaptam érte! De volt a tetején kotta, az olyan, mint a könyv, a kotta, úgyhogy a zongorán nem maradt nyoma! A kotta meg mindegy, mert a doktor kívülről játszik. Volt egy ilyen verseny, a tévén. Vagy már mondtam? Én nem láttam, de Németországban láttam filmen, ahogy hordókat görgetnek, és aki először görgeti át a célvonalon, az kap egy hordó sört. Pont akkorát, mint amit görgetett... A doktor is így nyerte a zongoráját, ő gurította át elsőnek a célvonalon...

ERDSTEIN Mit gurított át?

KLEINNÉ A zongorát. A zongorának kerekei vannak. Anélkül nincsen zongora! Három lába van,

és rajtuk alul a kerekei, mint az oldalkocsis motorkerékpárnak. Mondta is a doktor, hogy a Klavierkonzert, az az ő nyelvén zongoraverseny, Klavierwettbewerb... Azon nyerte a zongorát... A zongoraversenyen...

(Csönd.)

RABINOVITZ Szóval a doktor nyert egy sörrel töltött zongorát.

KLEINNÉ Nincs benne sör, teljesen száraz, fémhúrok vannak benne. De így is nehéz. Sörrel még sokkal nehezebb lenne, képzelheti.

(Csönd.)

ERDSTEIN Hogyhogy az ő nyelvén?

KLEINNÉ Hát magyarul. Mert a doktor Lénárd, az magyar.

ERDSTEIN Hát nem németül beszélnek?

KLEINNÉ De németül beszélünk.

ERDSTEIN Maga tud magyarul?

KLEINNÉ Hogy tudnék, amikor német vagyok? Még portugálul se tudok, csak németül... Azt se tudom, melyik szó miért olyan, amilyen... A doktor szokta magyarázni a szavainkat. Gyűjti őket. Hogy melyik szót honnét hoztuk. Én nem mondok neki lehetőleg egyetlen szót sem, mert szerinte én fecsegek összevissza, és tényleg, mi marad nekem, ha ő tőlem mindet összegyűjti?

RABINOVITZ Mit gyűjt a doktor?

KLEINNÉ Szavakat. Felírja, amit hall. A szavakat. Minden nyelven tud. Botokud nyelven is beszél, jobban, mint ők maguk... Vannak még pár tucatnyian az őserdőben... Az ő szavaikat is gyűjtögeti... Az indiánokét...

ERDSTEIN Jó, ez nem érdekes...

KLEINNÉ Azt mondogatja, hogy ha kihalnak is, de azért a nyelvük maradjon meg... Őserdőt is ezért ültet...

RABINOVITZ Mit csinál?

KLEINNÉ Őserdőt ültet. Az őserdőbe. Szokott viccelni, hogy homokot hord a Szaharába. A Szahara, tetszik tudni, az egy pusztaság, csak homok van benne. Azt mondogatja a doktor úr, hogy nem lesz víz, ha az erdőben minden fát kivágnak. Úgyhogy vett pár hold őserdőt, amit kivágtak, újraültette a fákat, és onnét hordja a vizet, a kútból... Korábban a Klein hordta, de hát elment Blumenauba. Érdekes, ott kevesebb a fa, mégis van víz. Igaz, hogy egyes részeken csövön jön. Talán ez kéne az őserdőben is, cső, hogy jöjjön a víz. A doktor vízvezetékét akar az erdőből a házába... Ezen gondolkozik... Mindig töri a fejét valamiben.

ERDSTEIN Ide figyeljen, Kleinné. Kísérletezik a maga doktora ikrekkel? (csönd) Mármint hogy amikor ikrei születnek valakinek, elkezdi méricskélgni az ikreket? Összehasonlítja őket? A hosszukat, a súlyukat, a fejüket, a szemüket...

KLEINNÉ Össze, össze. Hát persze. Össze.

ERDSTEIN *(izgatottan)* Ne mondja! *(Rabinovitzhoz)* Mondom én, ez Mengele! *(Kleinnéhez)* Szülésnél is jelen van?

KLEINNÉ Mondtam, hogy igen... Olcsóbb, mint a bába... De én már mennék...

ERDSTEIN Várjon még egy pillanatig... Van ennél a doktornál náci irodalom?

KLEINNÉ Van, van, hogyne volna... Mindenféle könyvek... Meg ő is ír, tintával, tollal... mártogatja... hoztak neki töltőtollat, még golyóstollat is, de a tintát jobban szereti... Mártogat, irkál és küldözgeti szerte a világba...

ERDSTEIN Náci propagandát úz! Hihetetlen! – Ki van most a házban?

KLEINNÉ Senki. Én se vagyok ott. Amióta a Klein elment, a mindenes, én jártam oda naponta, de most én se.

ERDSTEIN Nincs neki családja?

KLEINNÉ Itt élnek Blumenauban, a felesége meg a Giovanni Sebastiano... fogták és elköltöztek, néhány éve... Húszéves is elmúlt már talán, a gyerek...

ERDSTEIN Üres a ház?

KLEINNÉ Üres. Mivelhogy a doktor elutazott. És azóta is elvan.

ERDSTEIN Magának van kulcsa a házhoz?

KLEINNÉ Sose volt.

ERDSTEIN Nem kapott?

KLEINNÉ Sose volt zárva.

ERDSTEIN Most se?!

KLEINNÉ Most se. De én most már tényleg.

ERDSTEIN Itt van magának egy kis pénz, a fáradságáért, ahogy megígértem.

KLEINNÉ Milyen kedvesnek tetszik lenni... *(megszámolja, elteszi)* Ha máskor is tetszenek akarni valamit, csak tessenek szólni. Én mindenre tudok válaszolni.

ERDSTEIN Hol van a doktor háza?

KLEINNÉ A falu végén... Nem lehet eltéveszteni... Most még látszik is az útról, pár év múlva majd eltakarják a fák... Ott van mögötte a kis ház, az is látszik... A kerítésen át lehet bújni, a két gerenda között, a tyúkok meg a lovak miatt van csak... De nem elég erős, kidől, ha részegen tetszik rácsimpaszkodni... De az állatok most nincsenek ott...

RABINOVITZ Azok is elmentek tanítani?

KLEINNÉ Nem, mert szét lettek osztva... Hogy ne dögöljenek éhen. Lovagolt is a doktor, meg a felesége, mikor itt volt... Később már nemigen volt itt, merthogy elment... Akkor hát, kezicsókolom... És ha tetszik gondolni, én még mesélek... Nagyon sokat láttam én, sokat

tapasztaltam én, a doktorról meg a faluról meg Európáról is sok mindent tudok... Hitlerről, a Göring Művekről... Alsó-Szászországról, Új Jerikóról... Kezüket csókolom! *(kimegy)*

(Csönd.)

ERDSTEIN Hihetetlen! Elkaphatjuk Mengelét!

RABINOVITZ Honnét tudjuk, hogy Mengele?

ERDSTEIN Németek, nácik meg egy doktor, aki ikreken kísérletezik!...

RABINOVITZ Más német orvosok is vannak...

ERDSTEIN De nem a brazil őserdő mélyén!

RABINOVITZ Jó, de azért ez még nem biztos...

ERDSTEIN Odamegyünk, behatolunk, megnézzük. Várnak ránk a bizonyítékok.

RABINOVITZ Nem szívesen veretném fejbe magamat.

ERDSTEIN Üres a ház.

RABINOVITZ Hátha mégsem.

ERDSTEIN Rendőrökkel megyünk. Egy egész csapattal. Szerzünk házkutatási engedélyt. Belefér.

RABINOVITZ Milyen rendőrökkel?

ERDSTEIN Akiket itt szerzünk, Blumenauban... Rádumálom a rendőrfőnököt... Vagy elmegyünk Rio do Sulba, van ott egy haverom, a delegado, a Van Schee... Félig német... illetve holland, mindegy... Camargóra fogok hivatkozni...

RABINOVITZ Fingjuk sincs, hogy kicsoda.

ERDSTEIN Nem baj. Meg fogom győzni őket, hogy fontos figura. Ezen nem múlhat!

RABINOVITZ És ha még sincs ott semmi?

ERDSTEIN Lehet, hogy nincs, de mi megtaláljuk! – Megvan Mengele! Rabinovitz, hallja? Bormannt kerestük, és Mengelét találtuk! Ez valami mesés! Mondtam, hogy találunk valakit, és megtaláltuk! Éreztem! Ez a megézés! Még sose éreztem ilyet, ennyire erősen... Ez a Kleinné, ez egy csiszolatlan gyémánt...

RABINOVITZ Ne élje még bele magát...

ERDSTEIN Maga majd feldobja... Nincs többé szűkölködés! Mengele! Fel tudja ezt fogni? Megvan Mengele!

(Ha szükséges, itt van szünet.)

Nyolcadik jelenet

(Nyári éjszaka. Házbelső, sötét. Ácsolt asztal, ácsolt ágy, szék, polcok, zongora, rendetlenség, por. Kívülről egyszerre pásztazó zseblámpafények, elfojtott hangok, léptek, recsegés.)

HANG Kezeket fel, adja meg magát!

(Csönd.)

HANG Jöjjön ki, tarkóra tett kézzel! Azonnal!

(Csönd.)

HANG Bemegyünk!

(Valaki baloldalt berúgja az ajtót. Zseblámpák pásztaznak. Páran berohannak, felborítják a széket, levernek valamiket az asztalról.)

HANG A lábam!!!

MÁSÍK HANG Vigyázzál, még lepuffantasz!

(Valaki bejön egy nagyobb petróleumlámpával. Rendőrök kutatnak. Bejön Erdstein és Rabinovitz. Körülnéznek.)

ÖRMESTER Mit keresünk tulajdonképpen?

ERDSTEIN Majd én!

(Erdstein végigjárja a szobát, Rabinovitz utána. A lámpát himbáló utánuk. A többiek abbahagyják a kutatást. Erdstein a polcot tanulmányozza. Levesz egy könyvet, aztán még egyet.)

RABINOVITZ Van valami?

ERDSTEIN Goethe. Három, négy... nyolc kötet.

RABINOVITZ A fene beléje.

(Erdstein ledobja a könyveket a földre. Kihúz egy asztalfiókot, kivesz belőle valamit, nézi.)

RABINOVITZ Mik ezek?

ERDSTEIN Orvosi kartonok. Ez már bizonyíték!... *(turkál a fiókban)* Levelek...

RABINOVITZ Elvisszük?

ERDSTEIN Nincs értelme, túl sok van belőlük... Úgyis tudjuk, hogy a náccal levelezik, álnéven...

(Erdstein ledobja a leveleket, a zongorához megy, lesöpri róla a kottákat és a kéziratokat, felnyitja.)

ERDSTEIN Világítson már ide!

(A lámpás ember odamegy.)

RABINOVITZ Húrok. *(megpendít egyet)*

ERDSTEIN Ne csináld, a frászt kapom! *(Továbblépnek.)*

ERDSTEIN Szedjék szét az ágyat!

ÓRMESTER Minek?

ERDSTEIN Nem pofázik vissza!

(Csönd. A rendőrök nekilátnak az ágynak.)

ERDSTEIN Felszedni a padlót!

ÓRMESTER Nem lehet...

ERDSTEIN Nem pofázik vissza!

ÓRMESTER Nincsen padló! Föld van!

(Csönd.)

HANG *(kintről)* A kis házban nincsen semmi!

(Csönd.)

RABINOVITZ *(egy képet néz a falon)* Ki a franc ez?

(Erdstein és a lámpás ember odalép.)

ERDSTEIN Ide van írva, nem látod? Johann Sebastian Bach.

RABINOVITZ Valami őse lehet, Európából.

ERDSTEIN Te hülyéskedsz?! *(ledobja a képet, rátapos, csönd. Kiabál)* A kis ház mellett, a tyúkólnál ássák fel a kertet, ott lesz az ékszer meg az igazgyöngy! A hegy felé a többi kertet is ássák fel!

ÓRMESTER De az már a szomszédoké!...

ERDSTEIN Nem érdekel! *(kifelé indul)*

RABINOVITZ Hát ez nem nagyon jött be...

ERDSTEIN Mit állnak itt? Ásni! Gyerünk! – Eldugta a szemét!

RABINOVITZ Micsodát?

ERDSTEIN A náci irodalmat! Meg a Hitler-szobrot!

RABINOVITZ Nincs itt semmiféle szobor.

ERDSTEIN Elrejtette, a rohadt állat! De rajtam nem fog ki! Meg-en-ged-he-tet-len, hogy egy

ilyen szemét gyilkos megússza! Túr-he-tet-len! Micsoda egy aljas rohadék! Eldugott mindent!
De így is tönkre fogom tenni! Ezt még megkeserüli!

(Erdstein kisiet balra, Rabinovitz és a többiek utána.)

Kilencedik jelenet

(Szerkesztőség. Balról bejön Camargo, mögötte Erdstein és Rabinovitz. Camargo kezében gépirat. Az íróasztalhoz megy, leül, olvas. Erdstein és Rabinovitz áll. Csönd.)

CAMARGO Mi a lószar az, hogy „náci irodalom”?

RABINOVITZ Hát olyan brosrák... Könyvek... Propaganda...

CAMARGO Kit érdekel?!

RABINOVITZ Bizonyíték...

CAMARGO Nálunk senki sem olvas semmit, ez nem Európa, jegyezzék meg végre! Azt se tudják, mi az irodalom, hát még, ha náci!

(Csönd. Camargo olvas. Felneéz.)

CAMARGO Na. *(csönd)* Maguk nem nagyon dolgoztak meg a pénzükért.

ERDSTEIN Egy hét alatt megcsináltuk!

CAMARGO Nem ér ez semmit. Úgy érdektelen, ahogy van. Semmi izgalom.

RABINOVITZ Éjszakai rajtaütés, titkos találkahely az őserdő mélyén!... Nem közli?!

CAMARGO A Jornal da Tardénak alaposan meghúzva elmegy... De van ebben több is... Mit ácsorognak?

(Erdstein és Rabinovitz megkönnyebbülve leül.)

CAMARGO Na nézzük.

(Rabinovitz elővesz egy golyóstollat meg egy füzetet.)

CAMARGO Fénykép! Ez a kicsoda, ez a Lénárd, legyen lefotózva Hitlerrel! Kezet ráznak, egymás vállát lapogatják.

RABINOVITZ Jó, de ha rákérdeznek, hogy hol van? Mármint hogy a kép hol van?

CAMARGO Átadták a rendőrségnek...

ERDSTEIN Leharapják a fejemet, nekem a rendőrségnél csak egyszeri megbízásaim vannak...

CAMARGO Akkor odaadták a német konzulnak...

ERDSTEIN Két Németország van.

CAMARGO Annak, amelyik a szövetségesünk! Melyik a szövetségesünk?!

ERDSTEIN Nyugat-Németország.

RABINOVITZ *(írja)* Konzul, Nyugat-Németország.

CAMARGO Nézzék meg a nevét a telefonkönyvben! Fel ne hívják! Megírják, hogy a konzul továbbküldte, vagy elvesztette, ez már legyen az ő gondja. Konzulok nem szoktak megnyilvánulni a sajtóban, zavaros ügyekben még kevésbé, nem engedik nekik. Úgyhogy a konzul nem fog tiltakozni. – Találtak egy Hitler-mellszobrot, ez rendben van. De tessék kiszínezni! Ott térdelnek az atyafiak, és csókolgatják a lábát!

RABINOVITZ Egy mellszobornak!?

CAMARGO Akkor a mellbimbóját, de ott énekelnek térdepelve, mint egy templomban! Ezt megértik a népek!

RABINOVITZ *(ír)* Hitler-mellszobor.

CAMARGO Mit énekelnek?

RABINOVITZ Náci indulókat.

CAMARGO Na végre. Nekem kellett kitalálnom? – Ki a fene ez a Mengele?

ERDSTEIN Náci háborús bűnös.

CAMARGO Jó, de miért ítélték halálra?

ERDSTEIN Nem tudom, hogy halálra ítélték-e, de biztosan körözik.

CAMARGO Ki körözi?

ERDSTEIN Hát nyilván a zsidók...

CAMARGO Zsidókat ne emlegessen, azokat itt unják. Szóval mit követett el? Valami nagyon hátborzongatót!

RABINOVITZ Ő döntötte el Auschwitzban, a lágerben, hogy ki maradjon életben, és kit égessenek el... Elébe vezették őket a pályaudvaron, ő pedig a pálcájával intett jobbra vagy balra... Aki balra ment, azt elégették.

CAMARGO Ez az a gázos dolog? Valamit hallottam róla...

RABINOVITZ Ez az... Gyerekeket, nőket, öregeket... Tömegével...

CAMARGO Jó, ez remek! Bele kell írni! A pálcát ki ne felejtse, az fontos! Mennyit égettek el?

ERDSTEIN Hát ott Auschwitzban több mint egymillió zsidót...

CAMARGO Az egymillió rendben van. A zsidó mellőzhető. Fölösleges zavart okoz. De azt a német helységnevet le ne írják, ki se lehet ejteni, meg se lehet jegyezni. Az olvasó betűzgeti, betűzgeti, mérgező lesz, eldobja, és vesztettünk egy vevőt. – Nem írja le?

RABINOVITZ *(írja)* Nem írom le.

CAMARGO *(bólint, belenéz a kéziratba)* Mit találtak maguk, kincseket? *(csönd)* És hova tették? *(csönd)* Szóval mit találtak?

RABINOVITZ Tyúkszart.

CAMARGO Én nem fogom kifizetni, ha keresik magukon! Nekem semmi közöm semmiféle kincsekhez! Rablott gyémántok, aranyrudak, mifének – kincsek! Atyaég! Kihúzni!

RABINOVITZ Igenis.

CAMARGO És hol az ellenállás?! *(csönd)* Géppuskával fogadták magukat, vagy tévedek? Magas a fal, szinte erőd!

ERDSTEIN Szinte???

CAMARGO Szögesdrót, árammal! Lőrészerű apró ablakok! Vizesárok! Mittudomén! És hogy találtak rá a házra?

ERDSTEIN Ez már ki van találva. Követtünk egy sárga Volkswagent... Abban ült Bormann, ment a szokásos találkozásjára Mengelével és a főtisztekkel...

CAMARGO Sárga?

ERDSTEIN Azt sötétben is látni!

CAMARGO Na látják, alakul... Három folytatás, vagy akár négy is... Lehozzuk a Tribunában röviden, hosszabban Sao Paulóban, az Estadóban.

RABINOVITZ Hoppá!

CAMARGO Mozogjon az agyuk! Lehet ebből valami, csak dolgozni kell az anyagon!

Tizedik jelenet

(Budapest, Margitsziget. A sétányon Szerb Klára és Beöthy Ottó.)

KLÁRI Mindent el tudok intézni! Aczél az öcsémmel nőtt fel a zsidó árvaházban, azt mondta, hogy Sándornak azonnal ad lakást, ha rászánja magát, és hazajön. Talán még azt a fasori lakást is megkaphatja, amelyikből Bécsbe mentek nyolcéves korában. Gondolom, az útlevíl nem probléma...

BEÖTHY Ha brazil állampolgár, semmi gond, van már velük államközi kapcsolatunk, tőlünk azonnal megkapja a vízumot.

KLÁRI Azt írta, hogy nemcsak kiutazási engedélyt kellett szereznie, hanem most majd beutazásit is, hogy visszamehessen Brazíliába...

BEÖTHY Akkor nem brazil állampolgár. Ez nem jó... Ha olasz állampolgár, akkor sincs probléma...

KLÁRI Nem olasz állampolgár, csak a felesége... A háborút egy olyan papírral élte túl, amit a római magyar nagykövetségen adott neki egy tisztességes magyar hivatalnok... Az volt benne, hogy Lénárd Sándor útlevelét a magyar állam bevonta, és nevezett most várja a következőt...

BEÖTHY Akkor magyar állampolgár?

KLÁRI Nem, csak volt egy lejárt útlevele, és nem kapott újat... Nem osztrák állampolgár, Bécsben tizennyolctól magyarként élt...

BEÖTHY Nem állampolgár sehol?!

KLÁRI Úgy vettem ki, hogy nem...

BEÖTHY Jaj nekem! Megvan neki a születési anyakönyvi kivonata?

KLÁRI Nem olyan ember, akinek bármilyen papírja meglenne. De majd megkérdezem. Az a baj, hogy sose hív telefonon, a levél lassan jön meg, néha egy hét, néha három... Lassan olvasnak a fiúk a belügyben...

BEÖTHY Túl vannak terhelve. Be tudjuk szerezni a születési anyakönyvi kivonat másolatát, ha megmondja, hogy melyik kerületben született... Persze ez az, amit nem szoktak tudni...

KLÁRI Az Erzsébet körúton volt az első lakása...

BEÖTHY Az semmit sem jelent.

KLÁRI Most jut eszembe, az öccsét akár ismerhetted is... Lénárd Károly... Az Anschluss után Pestre menekült, mint sok osztrák zsidó... Fehér karszalagoként vitték Borba... Nem találkozál vele? Lehetett úgy huszonnégy éves...

BEÖTHY Sokan voltunk Borban, különböző táborokba beosztva. Lénárd Károly? Nem rémlik.

KLÁRI A menetben verték agyon, már itthon, valahol Szeged környékén...

BEÖTHY Az első hazainduló csoportba jelentkezhetett, amelyikbe Radnóti... Azokat előbb-utóbb mind kivégezték... Én még maradtam Borban egy kicsikét... Tetszett a légkör... – Tényleg kiutazol hozzá?

KLÁRI Intézem. Kicsit hosszasan kell imádkoznom, hogy megírja a meghívólevelet... Van egy magyar utazási iroda New Yorkban...

BEÖTHY Carpathia Travel?

KLÁRI Igen! De azok addig nem csinálnak semmit, amíg nincs meg a vízumom... Vízumot addig nem adnak, amíg nincs meg az útvelem... Az pedig nem megy meghívólevél nélkül...

BEÖTHY Jó, hát ez ilyen...

KLÁRI Nehezen szánja rá magát, hogy megírja, mármint Sándor...

BEÖTHY A meghívólevelet?

KLÁRI Igen... Nem szeret írni... a regényei részleteit is úgy kell kiimádkoznom belőle... pedig azokat már megírta, csak vacakol még velük... Perfekcionista... Attól fél, hogy mégsem tud

magyarul... pedig úgy tud, mint te vagy én...

(Kis csönd.)

BEÖTHY A gyerek mit szól hozzá?

KLÁRI Jancsi körülbelül akkor fog érettségizni, amikor én kint leszek... Azt mondta, jókor megyek ki, legalább nem zavarom a felkészülésben... Mindent tud Sándorról. Mindent olvasott tőle, németül is. Sándor apjának a buddhista könyvét is előásta... Elhatározta, hogy keleti nyelveket fog tanulni... Nagy tudós volt Lénárd Jenő, elfelejtették... Hát nem fantasztikus? A Szerb Antal nevét viselő gyerek a szerelmem apjának az írásait olvassa... Van ebben valami fátumszerű... Mintha az én fiam Lénárd Sándor nyelvérzékét örökölte volna... Pedig vegyész a biológiai apja... És nagyszerű verseket ír! Tóni büszke lenne rá!

(Kis csönd.)

BEÖTHY Klárikám, nem hajszolod bele magad valamibe, ami nem létezik? Ez a levelező szerelem, ez nekem valahogy...

KLÁRI Kétszer voltam eltökélt az életben, először amikor megláttam Tónit egy felolvasáson, még akkor este azt mondtam a férjemnek, hogy elválok, mert szerelmes lettem. Lajos bólintott, ismert engem, és elköltözött. Tóni észre sem vett még akkor. Én már tudtam. És most, amikor Sándor válaszolt az első levelemre... Közben nem volt semmi... Jancsi úgy fogant meg, hogy megkértem egy barátomat, segítsen... Azóta se láttuk egymást... A fiam hat évvel Szerb Antal halála után született, de nekem nagyon sokat jelent, és a nagyszüleinek is, hogy az ő nevét viseli... Sándor nagy-nagy szerelem! Gyönyörűséges leveleket ír!... Teljesen őszinte hozzám... Ismerem az egész életét, ismerem a falut, amelyben él... A szomszédokat... A mostani charlestoni életét is ismerem... A főbérőjét... Az ismerőseit... Ez lesz az én életművem, a mi levelezésünk... Eldöntöttem, hogy nagy magyar író csináljak belőle, és látod...

BEÖTHY Látom. – Hogy került pont Charlestonba?

KLÁRI Azt hittem, hogy Robert Graves ajánlotta, akivel latinul levelezett, találkoztak is egyszer, Graves feljajdult, minek kellett neki latinul kínlódnia a válaszleveleit írván, holott Sándor tud angolul!... Aztán kiderült, hogy mindkettőnek német az anyanyelve... De nem ő volt. Van egy Eberle nevű német költő, rajong Sándorért... Sose találkoztak, csak leveleznek, latinul... Ugyanis Sándor latinra fordította a Micimackót, és Eberlének is elküldte... Elkezdtek levelezni...

BEÖTHY Latinra a Micimackót?

KLÁRI Érdekelte, hogy meg tudja-e csinálni... Van egy magyar kiadó Sao Paulóban, Landy Dezső, itthon még Löbl Dezső volt a neve...

BEÖTHY Az Officina?

KLÁRI Ő az, Tónit is kiadta, szóval Landy nyomatta ki a latin Micimackót 250 példányban... Abból küldözgetett Sándor tíz-húsz példányt a latinistáknak a saját költségén... Váratlanul ráharaptak az angolok meg az amerikaiak, a „Winnie ille pu” bestseller lett, eladták 250 ezer példányban...

BEÖTHY Ennyi zabigyerek azért nincs a Vatikánban...

KLÁRI Tankönyv helyett használják szerte a világon. Charlestonban éppen alapítottak egy baptista college-ot, megkérdezték Eberlét, nem tud-e valakit, aki görögöt és latint tanítana... Sándort ajánlotta... Sándor nem tudott görögül, azt írta, nincs sok kedve hozzá, de majd ott a helyszínen megtanulja... és két hónap alatt megtanulta...

BEÖTHY Ha valaki nyelvzseni!...

KLÁRI Te is nyelvzseni vagy, nekem ne panaszkodj! De Sándornak már az apja is nyelvzseni volt, török, perzsa, arab, mindenféle örült nyelv, buddhista alapműveket írt, az én Jánoskám bújja mostanában... Mintha a nagyapjával ismerkedne... Hát nem fantasztikus?!

BEÖTHY Klárikám, ez tényleg...

KLÁRI A Völgyet odaadtam Aczélnek, rajong érte. Továbbadta Kádárnak, pedig az a megnyitáselméleten kívül nem olvas semmit! De a Völgyet még Kádár is elolvasta!

BEÖTHY Hihetetlen...

(Kis csönd.)

KLÁRI Szóval Sándornak idehaza meg van ágyazva... Egy gondom van, valami nőcske, bizonyos Ethel... Ethel Staples... Húszéves, Sándor az egyetemen futott össze vele Charlestonban... Orvostanhallgató... Memphisbe való... Van egy vőlegénye, az is Charlestonban tanul... De nem komoly...

BEÖTHY Mármint Sándor részéről?

KLÁRI Hát persze! Etelka pusmog vele, imponál a kislánynak, hogy egy ekkora tudós irkál neki szerelmes verseket... De hát az egész komolytalan... *(Kis csönd.)*

BEÖTHY Ezt honnan tudod?

KLÁRI Sándor nekem is elküldte az Ethelhez írott szerelmes verseit, rákérdeztem, ki ez az Etelka...

BEÖTHY Biztos, hogy feltétlenül ki kell hozzá utaznod, Klárikám? Nem lenne jobb tovább levelezni? És itt hagyod a fiadat egyedül, érettségi előtt?

KLÁRI Jancsinak kimosták a gyomrát, már a kórházban együtt neveltünk az egészen... Csacsi gyerek...

BEÖTHY Öngyilkos lett?!

KLÁRI Túl van rajta... Kinyomozta, ki a biológiai apja, és elment hozzá... Valahogy kiderítette... Fogalmam sincs, ki segített neki, mert én nem mondtam senkinek... Az illető elutasítóan viselkedett... Talán jó, hogy most történt, és nem később... Teljes gőzzel tanul... Ottó, drága Ottó, szerezz az én Sándoromnak magyar útlevelet!

BEÖTHY Szerzek, persze, de kérvényeznie kell... Levélben is megteheti, írjon a követségre...

Tizenegyedik jelenet

(Charleston. A falon csillagos-sávós lobogó, Lyndon B. Johnson elnök képe, nagy fakereszt. Nagy, nehéz íróasztal, mögötte ül dr. John Asa Hamrick tiszteletes, a Baptist College alapító elnöke. Előtte a széken Ügynök öltönyben.)

ÜGYNÖK Azért voltam kénytelen kihallgatást kérni elnök úrtól, mert tudomásunkra jutott, hogy az önök főiskoláján tanít egy bizonyos dr. Alexander Lenard. Ismeri?

HAMRICK Ismerem. Kedves ember. Egy nagy mackó. Klasszika-filológus. Valami európai professzor ajánlotta, talán német vagy argentin. Nem emlékszem a nevére, de utánanézek.

ÜGYNÖK Szükségtelen. Ez a dr. Lenard, mint Brazíliában kiderült, valójában dr. Josef Mengele.

HAMRICK Igen? És az kicsoda?

ÜGYNÖK Német háborús bűnös. *(csönd)* Nagyon sajnálom, hogy ezt a hírt kellett közölnöm.

HAMRICK Mit követett el ez a kicsoda?

ÜGYNÖK Dr. Mengele? Nem tudom. De háborús bűnös. Ez azt jelenti, hogy bizonyos bűnöket követett el a háború alatt. Ellenőrizték, és valóban, a nyugatnémetek nemzetközi körözést adta ki ellene.

HAMRICK Nyugatnémetek? Azok az ellenségeink vagy a szövetségeseink? Mert tudok róla, hogy kettő van belőlük! A németekből! Kommunisták és demokraták!

ÜGYNÖK Nem vagyok felhatalmazva, hogy értek ehhez a területhez... A lényeg az, hogy ennek a doktor Mengelének kénytelenek vagyunk megvonni a vízumát. Az egyik tekintélyes Sao Paulói lap leplezte le, az első két folytatást angol és német világlapok is átvették. Nagy a botrány. Ez nekünk meglehetősen kellemetlen.

HAMRICK Honnét kerítsek elő egy másik klasszika-filológust?! Már szerződöttem a jövő évre! Az nem úgy megy, hogy leakasztok egy tanárt szeptemberre, a nyár elején! Meg vannak hirdetve a kurzusok! Azt nem lehet megváltoztatni! Most indult az egyetemünk, és akkor máris megbízhatatlannak bizonyulunk? Olyan nincs! *(csönd)* Emeltek ellene vádat az Egyesült Államokban?

ÜGYNÖK Nem.

HAMRICK Nem is fognak?

ÜGYNÖK Nem tudok róla.

(Csönd.)

HAMRICK Tudomásul vettem. A jövő évet még végigtanítja. Jövő májusig. Addig ne utasítsák ki, ha kérhetem.

ÜGYNÖK Erről nem én döntök. Engem a tények közlésével bíztak meg.

HAMRICK Kérem, tolmácsolja a kérésemet. Hogy is hívják azt a valakit, aki ő?

ÜGYNÖK Dok-tor Jo-sef Men-ge-le.

(Hamrick jegyezte. Feláll.)

HAMRICK Uram, köszönöm a látogatását.

ÜGYNÖK *(feláll, meghajol)* Tiszteletes úr, elnök úr!

Tizenkettedik jelenet

(Sao Paulo, az Estado de Sao Paulo című lap szerkesztőségének folyosója. Landy dulakodik két ingujjra vetkőzött újságíróval. Mögötte Kuberle, Picher és számos felháborodott férfi és nő. Főszerkesztő és Erdstein a főnöki iroda ajtajából nézi.)

LANDY Hazugság! Gázság! Rágalom! Landy Dezső vagyok, kiadó és könyvkereskedő, kezeskedem Lénárdért, a világ legártalmatlanabb embere! Nem ő üldözött másokat, hanem őt üldözték, nem náci, hanem zsidó, nyolcéves korától menekülnie kellett, végül idáig menekült, hogy békén hagyják, az egyik legnagyobb élő elme! Követelem, hogy állítsák le a sorozatot, és kérjenek tőle bocsánatot! Gazemberek!

FRITZ KUBERLE Fritz Kuberle vagyok, egyetemi tanár! Bécsben Lénárddal jártam az orvosi egyetemre, akinél tisztább embert nem ismerek! Követelem, hogy kérjenek tőle bocsánatot! Közzöljenek helyreigazítást! A rágalmazót vonják felelősségre!

AURELIO CAMPOS Szövetségi képviselő vagyok, Aurelio Campos, kezeskedem Lénárdért! Brazília büszke lehet rá, hogy itt él! Maguk is láthatták tíz éve a tévében, ő nyerte meg a nevezetes Bach-vetélkedőt! Milliók nézték, a légerek túlélőinek százezrei is nézték, és soha senki sem azonosította Mengelével! Botrány! Förtelem!

PICHER KÁROLY Carlo Picher vagyok Budapestről, szobrász, együtt nőttem fel Lénárddal Budapesten, semmi köze Mengeléhez! Rágalom! Rágalom! Rágalom!

OLASZ NŐ Lénárd és Andrietta rejtegették Rómában az anyámat, pedig Lénárdnak se voltak papírjai! Amikor Rómát visszafoglalták a fasiszták, egy angol őrnagyot és amerikai hadifoglyokat is bűjtettek! A via del Babuino 48.-ban laktak a legfelső emeleten, nem volt semmijük, egy rajztábla az asztaluk, a folyosón raktak tüzet, maguknak sem volt mit enniük, de a bujkálókat etették! A magyar követség bevonta az útlevelét, adtak egy írást, hogy elvették az útlevelét, és Lénárd azzal igazolta magát! Életveszélyben forgott, mégis rejtegetett másokat! Kövessék meg haladéktalanul!

(Főszerkesztő intésére a másik oldalról tüntetők jönnek, skandálnak.)

TÜNTETŐK Vesszen Mengele, vesszenek a náci! Vesszen Lénárd, vesszenek a náci!

(Az örök mindenkit kitolnak a színről.)

ERDSTEIN Hagyjuk el az utolsó két folytatást! Megírom a cáfolatot! Megírom az ellenkezőjét! Nem találtunk Hitler-szobrot... Nem találtunk Lénárdról és Hitlerről fényképet... Tényleg nem találtunk... Megírom, hogy vicc volt! Bocsánatot kérek! Lénárd ártatlan, és nagy tudós! Minket félretájékoztattak! Kleinné hazudott! Ő vezetett félre minket! Állítsák le a sorozatot!

FŐSZERKESZTŐ Dehogyan állítjuk le! Lejön szépen a két utolsó rész is, aztán cáfolatot közlünk és bocsánatot kérünk. Jó hosszasan. Aztán maga szépen megírja, hogy ez a doktor Lénárd mégis azonos doktor Mengelével, és újrakezdjük. Megfogtuk az isten lábát. Ez jobb, mint Martin Luther King és Robert Kennedy meggyilkolása együttvéve. A világlapok minket idéznek! Ki

hallott eddig a Sao Pauló-i Estadóról? Most mindenki nálunk akar hirdetni! Bomba üzlet, legyen büszke magára!

ERDSTEIN Lehet, hogy most sincs útlevele. Nem is állampolgár. Lehet, hogy doktori címe sincs, sose volt diplomája! Ezért lehetett csak felcser a bányában! Van Schee is megmondta, a Rio do Sul-i delegado, ő jól ismeri őket, a németeket, ő maga is félnémet, hogy egész Santa Catarina arra van kitalálva, hogy Mengele elbújjon benne! Ő az!

FŐSZERKESZTŐ Szálljon rá, csak keményen!

Tizenharmadik jelenet

(Báró Korányi Janó szalonja. Korányi Janó, Erzsébet, Senhor Tiberio, Margitka, Hamza, Mária, Landy. A tévé bekapcsolva, a hang levéve.)

LANDY Megjelent a cáfolat, de aljas módon kisbetűvel szedték a hirdetési oldalon. Most azért harcolunk, hogy petit helyett legalább tízpontossal szedjék, és azon az oldalon, ahol a rágalmak megjelentek.

SENHOR TIBERIO Nagyon helyes. Egy ilyen nagyszerű embert, egy igazi humanistát így meghurcolni! Gyalázat!

LANDY Az utolsó reneszánsz ember!

SENHOR TIBERIO Egy második Albert Schweitzer! Ő is megérdemelné a Nobel-díjat!

KORÁNYI Lénárd mindig tiltakozik, ha Schweitzerrel hasonlítják össze. Szerinte Schweitzer pozór volt és cinikus.

ERZSÉBET Meghalt már, nem?

KORÁNYI Három éve.

ERZSÉBET Isten nyugosztalja.

SENHOR TIBERIO Persze Lénárdot igazából a zsidóknak kéne kitüntetniük!

KORÁNYI Miért pont a zsidóknak?

SENHOR TIBERIO Hát mert zsidó.

KORÁNYI Tudomásom szerint református.

SENHOR TIBERIO Zsidó az, akiben zsidó vér van.

KORÁNYI 1848-ban az én Kornfeld nagyapám is kitért.

SENHOR TIBERIO Báró úr, az más eset, Korányi Frigyes nemzetőr volt...

KORÁNYI Zsidó nemzetőrök is voltak. Például egyes Kornfeldek, akik nem tértek ki.

ERZSÉBET De nagypapa katolikus lett! Az tényleg más! Lénárd is jobban tette volna, ha

katolikus lesz... Itt most megvédené az egyház!

LANDY Amikor Sándor nálunk lakott, a feleségem többször javasolta neki... A feleségem sok brazil püspökkel van jóban... Mélyen vallásos lett, amikor áttértünk... Ő is elmondta Sándornak, hogy Brazíliában nem érdemes reformátusnak lenni... De hát Sándor csak nevetett rajta, tartja magát az ateizmusához... Gonoszkodott velünk, minek annyi szentkép a gyerekszobába... De hát ő ilyen...

HAMZA *(a tévét nézi)* Mindjárt szétlövik őket!

MARGITKA Úgy kell nekik!

MÁRIA Szerencsétlen gyerekek!

MARGITKA Vegyék tudomásul azok a hülye diákok, hogy itt katonai diktatúra van! Felelőtlen elemek uszítják őket! Tanulják meg, mi a rend! Costa e Silva jól teszi, ha szétveri őket! Ha Horthy ennyire erőskezű lett volna, ma is megvolna az ország! Ezek mind-mind terroristák, minden diák merénylő, két éve Costa e Silvát Recifén is az ilyenek akarták megölni, ólombányába velük!

SENHOR TIBERIO Amíg érvényben marad a habeas corpus, ezek zavarogni fognak. Rendkívüli állapotot kell bevezetni! Szét kell zavarni a Kongresszust! Csak nehogy Costa e Silva tőlem tudja meg!

KORÁNYI Tudja azt ő magától is.

(Hamza odamegy a tévéhez, hangot ad, a riporter portugálul kiabál, lövések, szirénahang. Némán bámulják.)

Tizennegyedik jelenet

(Charleston, Hamrick tiszteletes szobája. Hamrick az asztal mögött ül, jön balról Lénárd. Hamrick feláll.)

LÉNÁRD Elnök úr!

HAMRICK Hello, doktor Mengele!

LÉNÁRD Kérem?

HAMRICK Hogy van, doktor Mengele?

LÉNÁRD Bocsánat, elnök úr, a nevem Alexander Lénárd.

HAMRICK Az álneve, igen. De a valódi neve, mint értesültem róla, doktor Josef Mengele.

LÉNÁRD Mengele? Hogy lennék én Mengele? Az német háborús bűnös.

HAMRICK Úgy van! Engem is pontosan így tájékoztattak! *(kuncog)* Úgyhogy én már tudom! – Állítólag a világlapok is megírták!

(Csönd.)

LÉNÁRD A házamat is feldúlták, igen. Még januárban megírták Sao Paulóból... A faluban a szomszédok próbálják rendbe hozni a házamat...

HAMRICK Miért nem számolt be nekünk minderről?

LÉNÁRD Nem tartottam fontosnak. Nem akarok ezzel foglalkozni. Nevetséges... Azóta megcáfolták, visszavonták...

(Csönd.)

HAMRICK Foglaljon helyet, doktor.

(Leül. Lénárd is leül.)

HAMRICK Kár, hogy nem a saját nevéen jelentkezett be az Egyesült Államokban, mert így hazugságon fogták, és soha többé nem kap vízumot. Egy kicsi hazugság is elég, mert mi tudjuk, hogy aki lop, az gyilkol is... Primitív alapelv, de működik! Ettől lett nagy a mi népünk.

LÉNÁRD Elnök úr, attól tartok, nem értem...

HAMRICK Meg kellett volna becsülnie magát, doktor. Mi abból indulunk ki, hogy mindenki az igazat mondja, és addig hiszük ezt, amíg ki nem derül az ellenkezője. A vízumkérő lapon ott van a kérdés, volt-e a náci párt vagy a kommunista párt tagja. Meg se kapta volna a vízumot, ha igenlően válaszol. De az a kisebbik vétség lett volna. Így azonban hazudott nekünk. És akit mi hazugságon kapunk, az örökre elvágta magát!

LÉNÁRD De én nem hazudtam!

HAMRICK Most már örökre ott a jel az álneve mellett. Megszegte a tízparancsolatot.

LÉNÁRD Nem az álnevem! Lénárdnak születtem! Már az apám Lénárd volt!

HAMRICK Maga ellen nem emeltek vádat az Egyesült Államokban, és vizsgálat sem folyik. Megkapta volna a státuszt! Tenure! Nyugodtan taníthatott volna nálunk az élete végéig! Őszintén sajnálom. A diákjai a lehető legjobb véleménynyel vannak önről. Ők is nagyon fogják sajnálni, hogy elmegy.

LÉNÁRD Most?!

HAMRICK Nem tudok már jövőre mást szerezni. A jövő évet végigtaníthatja. De utána sajnós...

LÉNÁRD Elnök úr, már megbocsásson, ez valami kapitális tévedés.

HAMRICK Miért, ön mégsem doktor Mengele?

LÉNÁRD Hogy lennék én Mengele?! Alexander Lénárd vagyok! Magyarul Lénárd Sándor. Így anyakönyveztek Budapesten.

HAMRICK Az hol van, Európában?

LÉNÁRD Igen. – Nem értem, miről van szó. Mengele háborús bűnös. Orvos. A nürnbergi perben nem emeltek vádat ellene...

HAMRICK Milyen perben?

LÉNÁRD Amit a főbűnösök ellen tartottak a háború után, Németországban... Amerika is részt vett benne... Nagy per volt, súlyos ítéletekkel...

HAMRICK Ez jó hír, ennek őszintén örülök.

LÉNÁRD Mengele az egyik koncentrációs táborban végzett in vivo kísérleteket, és egy személyben döntött életről és halálról...

HAMRICK Használt egy idegen kifejezést...

LÉNÁRD In vivo. Eleven embereken végzett kísérleteket, amibe iszonyú kínok között haltak bele. Ikreket gyötört halálra.

HAMRICK Jaj. Rémes!

LÉNÁRD Amikor többnapos gyötrődés után a marhavagonokból kiszálltak a zsidók, Mengele ott állt a rámpán, és a 16 év alatti gyerekeket, az öregeket és a gyermekes anyákat azonnal a gázba küldte.

HAMRICK Gáz?

LÉNÁRD Azt hazudták nekik, hogy fürdeni mennek, de a légmentes kamrában mérges gázt bocsátottak rájuk, a tetemüket pedig elégették... Naponta sok ezer embert...

HAMRICK Hihetetlen! Ez a háború alatt történt?

LÉNÁRD Igen...

HAMRICK Hol?

LÉNÁRD Lengyelországban...

HAMRICK Maga lengyel?

LÉNÁRD Nem.

HAMRICK Akkor honnét tud erről?

LÉNÁRD Ha én voltam Mengele, akkor első kézből tudom.

HAMRICK Nem értem.

LÉNÁRD Bocsánat... Onnét tudom, hogy megírták az újságok.

HAMRICK Az újságok gyakran túloznak, megvan róluk a véleményem. Azt is mondhatnám: az újságok hazudnak.

LÉNÁRD Szoktak hazudozni, magam is tapasztaltam. De nem mindig. Egy magyar zsidó dolgozott azok között, akik a hullákat kiszedték a fürdőből, és bedobálták a kazánokba... megírta az egészet... Orvos volt, korábban Németországban dolgozott, és Mengele boncolóorvosa lett... Dr. Nyiszli Miklós a neve, rögtön a háború után kiadták a könyvét, angolul nyolc éve jelent meg New Yorkban, a Fawcettnél... sokan írtak róla... Ismert könyv...

HAMRICK A könyv szerzője túlélő?

LÉNÁRD Különleges csapatban dolgozott, ő maradt élve egyedül... Ők tördelték ki a hullákból az aranyfogakat, hogy a németek beolvasszák...

HAMRICK Én ilyenkor élni szoktam a gyanúperrel... Isten teremtménye ennyire nem lehet gonosz... Nem lehet ennyire elvetemült... Túl sok a kitaláció... A gonosz diktálja nekik...

LÉNÁRD Megírták a rokonaim is. Mármint akik megúszták.

HAMRICK Ők hogy kerültek oda?

LÉNÁRD A származásuk miatt. Nekem is azért kellett elmenekülnöm Bécsből.

HAMRICK Nem értem.

LÉNÁRD Összefogdosták a zsidókat, amikor Hitler '38-ban bevonult Ausztriába.

HAMRICK Maga zsidó? Ezt nem is mondta. Bevezette ezt mint vallást a vízumkérő lapra?

LÉNÁRD Az apám megkeresztelkedett, és amikor megházasodtam, engem is megkereszteltek. Református vagyok. Több protestáns vallás létezik Európában, ez az egyik. A református vallást ráírtam a vízumkérő lapra.

(Csönd.)

HAMRICK Hány zsidót öltek meg a nácik?

LÉNÁRD Hatmilliót.

HAMRICK *(fejét csóválja)* Ilyenkor sajnálja az ember igazán, hogy a zsidók nem üdvözülnek. – Azt mondja, meg van keresztelve?

LÉNÁRD Igen.

HAMRICK Akkor maga nem zsidó.

LÉNÁRD Itt nem. De odaát Európában ez is másként van.

HAMRICK Tényleg? Még most is?

LÉNÁRD Attól tartok, hogy még most is. Ezért hajóztam át az óceánon. Brazíliában nem sok jó van, de az igen, hogy az emberek színe és vallása a kutyát sem érdekli.

HAMRICK De hát a háborúnak vége.

LÉNÁRD Ahol a fajgyűlölet kialakul, ott nem szűnik meg többé.

(Csönd.)

HAMRICK Ez nem lehet Isten akarata.

LÉNÁRD Azért jöttem el Olaszországból, mert Európában most is háborúra készülnek. Szeretem az olaszokat, sok kiváló embert ismertem meg közöttük, nagyszerű a konyhájuk, több ezer éves a kultúrájuk, de ami egyszer kialakult, az nem szokott elenyészni.

HAMRICK Maga szerint megint háború lesz?

LÉNÁRD Hát persze. Ezért bújtam el a brazil őserdőben. Ott olyan a széljárás, hogy nem viszi oda a radioaktív felhőt.

HAMRICK Atomháborútól tart?!

LÉNÁRD Azért találták fel az atombombát, hogy bevessék.

HAMRICK Azt állítja, hogy nukleáris világháború lesz?!

LÉNÁRD Természetesen. De ha véletlenül mégsem tör ki a háború, akkor is felrobban a világ. Valahol elfogy a nehézvíz, amivel a reaktorokat hűtik, vagy megfűrjék a vezetéket, hogy eladják fémhulladékként...

(Csönd.)

HAMRICK Az effajta rémlátomást nem tudom más szóval illetni, mint defetizmus. Mi itt az Egyesült Államokban az alapítás óta abban hiszünk, hogy az ember minden akadályt leküzd, és ha időlegesen olykor mégsem, akkor legalább odaát üdvözl. Odaát bizonyosan. Ez a mi hitünk, ez az én hitem. Ezért más az Egyesült Államok, mint a világ civilizálatlan része. Mi erre az optimizmusunkra büszkék vagyunk. Maga nem tűnik hívő embernek.

LÉNÁRD Valóban nem sok jele van.

HAMRICK Még megtérhet, soha nem késő. És ha maga az a tömeggyilkos, akkor is! A hitetlenség miatt volt maguknak odaát annyi csúnya háborújuk! Mi azért vagyunk annyira erősek, mert sose háborúzunk! Illetve csak ha nagyon kérik azok a szerencsétlenek, a tengereken túlról! (csönd) Jó, igen, száz éve volt egy polgárháborúnk, de azt megnyertük, mi valamennyien, déliek és északiak együtt! (csönd) Elismerem, vannak bizonyos hagyományok itt is, de háború, az nálunk száz éve nem volt!... Ez nem olyan ország! Itt nincsenek a lelkekben vadállati indulatok! (csönd) És ha mégis, akkor csak elvétele! (csönd) Higgye el nekem, Johnson elnök képe mellé szívesen feltenném Martin Luther King képét is, béke poraira, borzasztó, hogy lelőtték, meggyászoltam, imádkoztam érte, volt egy álma, de én ebből a főiskolából egyetemet akarok csinálni, hatszáz diák helyett az ötszörösét akarom fogadni, és tekintetbe kell vennem a támogatók szempontjait... Ez itt még mindig Dél... Észak-Karolina is Dél, hát még Dél-Karolina... Nem volt könnyű összeszednem a pénzt az alapításhoz... Két évbe telt, mire tavaly végre elindulhattunk... Azért is örültem, hogy klasszika-filológusunk is lett, mert legyen meg nálunk minden, ami egy igazi egyetemen... Déli Egyetem, így fogják hívni a charlestonit!... Béke van, de a névben ott a hagyomány!... Nemcsak Európának van hagyománya, nekünk is van hagyományunk, itt Amerikában! De a miénk pozitív! (csönd) Ha nem lesz klaszszika-filológusunk, akkor nem lesz. Egyetemünk viszont lesz. Erre tettem föl az életemet! És nem engedem, hogy ebben bárki és bármi megakadályozzon!

LÉNÁRD Ki vagyok rúgva?

HAMRICK Mához egy évre távozik. Igen.

LÉNÁRD És többé nem is jöhetnek? A Micimackót fordítjuk görögre! Nagyon szeretik a diákok!

HAMRICK Az micsoda?

LÉNÁRD Mese. Népszerű.

HAMRICK Mire fordítják, görögre?

LÉNÁRD Ógörögre... Latinra már lefordítottam... Sikere lett...

HAMRICK Latinul? Hol beszélnek latinul?

LÉNÁRD A Vatikánban.

HAMRICK Az hol van?

LÉNÁRD Rómában. Külön állam. De a latint világszerte tanítják az iskolákban... Nem könnyű nyelv, de érdemes tanulni, mert ami görögül és latinul fennmaradt, az mérhetetlen kincs... Igazi mély emberi tudás van benne...

HAMRICK A katolikusok tanítják, igaz?

LÉNÁRD Nem csak ők... Cicero beszédeivel kezdik, ami elborzasztja a diákokat... Egyszerűbb és célszerűbb vonzó, kedves történetből tanítani latint és görögöt...

HAMRICK Én nem vagyok pedagógus, sose tanítottam, nem is akarok, én ennek a főiskolának az alapítója vagyok... És egyetemet csinállok belőle, ha fene fenét eszik, akkor is! Itt nem fognak lázongani a diákok!... Itt nem fogják a tanárok tekintélyét megingatni! Itt nem lesz tüntetés, nálam a náciik ellen se fognak tüntetni, de még a kommunisták ellen sem, és maga ellen sem, és maga mellett sem, itt rend lesz! Érti? Rend! Itt nem lesz úr a Vietkong! Itt nem fognak amerikai katonákat mészárolni! Ez amerikai föld! Garantálom, hogy a mi idióta kölkeink se fogják felforgatni az Egyesült Államokat! Minket nem fognak leigázni a kommunisták! Sem a szovjetek, sem a kínaiak! A belső ellenséggel a lehető legkeményebben le fogunk számolni!

(Csönd.)

HAMRICK Nem lett volna szabad hazudnia. Megtévesztett minket. Nem tudtuk, hogy az igazi neve doktor... *(a jegyzetébe néz)* doktor Mengele.

LÉNÁRD Nem vagyok doktor Mengele! Alexander Lénárd vagyok!

HAMRICK Ezt be is kéne bizonyítania.

LÉNÁRD Kinek? Hol? Hogyan?

HAMRICK Az nem az én dolgom. A CIA-nak, az FBI-nak. Ők majd eldöntik, hisznek-e magának.

LÉNÁRD Ki állítja, hogy Mengele vagyok? Honnan vették ezt az örültséget? Ennél tébolyultabb rágalmat!...

HAMRICK Egy újság írta meg, hol is, valahol Brazíliában... *(feláll)* Doktor Mengele, vagy doktor Lénárd, nekem mindegy, örülök, hogy megismerhettem. Ön remek tudós, és jól emlékszem, hogy azt mondták magáról: tizenegy nyelven beszél kiválóan... Az angolja valóban jó, a többit valószínűsítem... De vegye tudomásul, hogy én egyetemet építék... Ezzel tartozom a baptista közösségnek, amelyik fölnevelt, amelyik ember faragott belőlem, amelyik pappá szentelt... Hagyjon fel a defetizmussal! Európai csökevény. Maga még nem annyira idős. Higgyen! Imádkozzék! – Különben is, hogy néz ki? Miféle pulóver lóg magán?! Tisztességes ember nem fest így, hát még egy főiskolai tanár!

LÉNÁRD Sürgősen hivatott, uram, úgyhogy nem volt időm öltönyt kölcsönözni...

HAMRICK Ősszel tehát, amikor elvittem ebédelni, kölcsönözte?

LÉNÁRD Igen.

HAMRICK Szóval már akkor is csalt! Nem szégyelli magát? Azt hazudta, hogy van saját öltönye! Máskor jobban fogok vigyázni. – Isten áldja, doktor Mengele!

Tizenötödik jelenet

(Tel-Aviv. Szoba. Eitan civilben, Beosztott tiszt rangjelzés nélküli egyenruhában.)

BEOSZTOTT TISZT Budapesten született 1910-ben. Apja buddhista filozófus, kitért. Lénárd akkor keresztelkedett meg, amikor Bécsben egy német nőt vett feleségül. Az imádott hölgy '37-ben otthagya, és hazasietett Németországot szolgálni a gyerekükkel együtt. Azt mondják, ez a csapás egész életére megviselte. Bécsben az orvosi egyetemre járt, '38-ban Hitler elől Olaszországba menekült, részt vett az ellenállásban. Magyar útlevele volt, a római magyar nagykövetség bevonta, nem kapott újat. A háború után német-francia-olasz-magyar szinkrontolmács. '52-ben áthajózott Brazíliába, ólombányában felcser. Kétezer-ötszáz dollárnak megfelelő összeget nyert '56-ban egy tévévetélkedőn, abból telket vett és házat épített egy német telepen. Idén az Egyesült Államokban tanított, letelepedésért folyamodott, kérvénye elbírálás alatt. Latinra fordította Milne népszerű gyerekkönyvét, a Micimackót.

EITAN Minek?

BEOSZTOTT TISZT Hobbiból. Szétküldte a világ latinosaiknak 25 példányban. Egy őrült angol kiadó kiadta háromszáz példányban. Egy amerikai kiadó eladott belőle kétszázötvenezeret.

EITAN Szép példányszám.

BEOSZTOTT TISZT Ezzel jól keresett, de két éve felülbélyegezték a cruzeirót, úgyhogy mindenét elvesztette, akárcsak a brazilok 99 százaléka. Politikai állásfoglalása nincs, időnként Mussolinit, Hitlert, Sztálint szidta. Többször kifejtette, hogy Olaszországban volt fasiszmus, de nem voltak fasiszták, Németországban szintén volt fasiszmus, de ott fasiszták is voltak, vannak és lesznek.

EITAN Lenin élt, Lenin él, Lenin élni fog.

BEOSZTOTT TISZT Tudjuk, hol tartózkodik Mengele, ugye?

EITAN Tudjuk.

BEOSZTOTT TISZT Nem kéne elfogni?

EITAN Amikor elkaptuk Eichmannt, talán őt is elfoghattuk volna, de kockázatosnak találtam. Ha Ben Gurion nem siet annyira, hogy bejelentse Eichmann elfogását... De hát a nációk megijedtek, és megint elrejtőztek... A politikusok mindig mindent elrontanak, nem szabad velük közölni semmit.

(Csönd.)

BEOSZTOTT TISZT De most elfoghatnánk.

EITAN Mengele ellen nyugatnémet körözés van érvényben, az ő dolguk. Könnyű volt a nációkra vadászni, amíg a Szovjetunió és Amerika minket támogatott versengve. Most az arabokat

pártolják versengve. Nincs többé múlt, ha a jelen kétséges.

BEOSZTOTT TISZT Mi legyen Lénárddal? Jó író, jó szakács, jó zenész, jó nyelvész...

EITAN Peche van.

BEOSZTOTT TISZT És a följelentő? Erich Erdstein. Kalandor, spicli, csaló, sikkasztó.

EITAN Zsidó, mi?

BEOSZTOTT TISZT Zsidó.

EITAN Nekünk nem zsidók kellene, és nem német nácik, hanem arabok.

Tizenhatodik jelenet

(Curitiba. Barokkosan berendezett dolgozószoba. Paulo Cruz Pimentel, Paraná állam kormányzója, vastag keretes szemüveget viselő, öltönyös, energikus fiatalember, és Piloto rendőrfelügyelő egyenruhában.)

PIMENTEL Meséljen valamit arról a háborús bűnösről... Hogy is hívják?

PILOTO Dr. Josef Mengele.

PIMENTEL Mitől olyan nevezetes?

PILOTO Sok száz zsidó meg cigány ikerpárt gyűjtött össze, és kísérletezett rajtuk. Ha az egyik meghalt, a másikat lelőtte, vagy szívbe adott kloroforminjekcióval ölte meg, némelyiknek összevarrta a vénáit, sziámi ikreket gyártva belőlük, órákig álltak a hóban meztelenül... Magyar zsidók tízezreit küldte a halálba, közben operaáriákat füttyörészett. Skarlátveszély miatt egész barakkokat küldött a gázba. Egy sebhely vagy egy pattanás miatt is halálba küldte őket. '44-ben zsidó újjévkor több száz fiút egy lécz alatt kergetett át, és aki nem érte fel, azt gázkamrába küldte. *(Csönd.)*

PIMENTEL Térjen rá a jelentésre.

PILOTO *(egy dossziéból kivesz egy lapot, olvassa)* Zsidó család, Hitler elől egyetemistaként menekült Bécsből Olaszországba, ott papírok nélkül bujkált, aztán áthajózott, tizenegy nyelven beszél, papírjai máig nincsenek, állampolgársága nincs, állandó munkája nincs...

PIMENTEL És a másik?

PILOTO *(elővesz a dossziéból egy másik lapot, olvassa)* Zsidó család, Hitler elől egyetemistaként Bécsből menekült Olaszországba, papírjai nem voltak, bujkált, a háború után jött át, rengeteg nyelven beszél, állampolgársága nincs, állandó munkája nincs...

PIMENTEL Ez most melyik, a feljelentő, vagy akit feljelentettek?

(Csönd. Piloto a papírokat cserélgeti.)

PILOTO Egy pillanat, kormányzó úr. Ez a másik. De nem... Ez a másik...

(Csönd.)

PILOTO Megvan! Az ál-Mengele 1910-ben született! A másik pedig, a rágalmazó, '20-ban! (csönd) Rendőrségi besúgó volt Argentínában, börtönspicli, nálunk erdőirtásra verbuvált parasztokat, aztán kávéárus lett... Iguacuban kapták el az embereim, már majdnem átért Argentínába, csekkhamisítás miatt volt kiadva a körözés... Előzőleg nekünk tolmácsolt, de már a botrány elején kidobtam! Látni se akartam! (kis csönd) A másik, a doktor, az ál-Mengele, visszament Dona Emmába, miután az Egyesült Államokban nem adtak neki letelepedési engedélyt... Azt írják itt nekem, hogy irkál valamit norvégül, japánul és magyarul... (Csönd.)

PIMENTEL Hol van az a Donna Emma?

PILOTO Blumenautól kétórányira, ötven-hatvan ember lakja...

PIMENTEL Remete lett?

PILOTO Olyasmi, kormányzó úr. Ártalmatlan könyvmoly.

(Csönd.)

PILOTO Utána küldjek? Fogassam el? Megoldható... Leküldetek valakit Blumenauból... Fejbe verik, idehozzák, ha a kormányzó úr kéri.

PIMENTEL Nem kell. Azt a csalót, azt hívja be.

PILOTO Igenis! – Annyit kell még tudni róla, hogy nagyon szívós, hetekig nyaggatott, nem akart lemenni a nyakamról, és nem nagyon értelmes... Alapvető dolgokat nem ért... megszállott és elvakult.

PIMENTEL Hívja be!

(Piloto kimegy. Bejön Erdstein.)

ERDSTEIN Kormányzó úr!

PIMENTEL Tudta maga, hogy ez a Lénárd, akit maga kipécézett, latinra fordította a Micimackót?

ERDSTEIN Nem tudtam, kormányzó úr. Ha szabad érdeklődnöm, kormányzó úr, az micsoda?

PIMENTEL Svéd gyerekkönyv. Nagyon népszerű.

ERDSTEIN Nem olvastam.

PIMENTEL Elment belőle 250 ezer példány! (csönd) Valóban nem olyan sok, mindössze két stadionra való szurkoló... De nekem azt mondták, hogy világsiker, és '62-ben első volt a New York-i bestsellerlistán! Ahhoz képest, hogy holt nyelv, elég sokan olvassák... Vagy nem így van? Hadd halljam! Elég sokan olvassák?

ERDSTEIN Elég sokan.

PIMENTEL Itt a könyv! Olvassa!

ERDSTEIN (átveszi a könyvet, kinyitja)

PIMENTEL Olvassa! Hangosan!

ERDSTEIN (*betűzve*) Quo in capite nobis ostentantur Winnie ille Pu atque apes nonnullae et incipiunt fabulae...

PIMENTEL Érti?

ERDSTEIN Nem kifejezetten...

PIMENTEL A végét is olvassa fel!

ERDSTEIN (*lapoz, betűzve olvas*) Die Domini in ludo / Hanc canticulam concludo, / Quod non novi, nescio, / Dormo, sterto, somnio.

PIMENTEL Érti?!

ERDSTEIN Hasonlít a spanyolra... Ez portugálul van?

PIMENTEL Latinul van, nem vette észre?!

(Csönd.)

PIMENTEL Tudta maga, szerencsétlen nyomorult, hogy ez a Lénárd '56-ban megnyerte a televíziós Bach-vetélkedőt? Pont egy olyan palit szúrt ki magának, akit rengetegen ismernek?! Volt akkoriban kétszázezer tévékészülék Brazíliában, hetvenmillió lakosra... Nem sok, de minden készüléket legalább öten néztek, így aztán látta a maga Lénárdját hétről, hétre egymillió ember! Itt Paraná államban még nem volt tévé, itt én indítottam az első adásokat, de Sao Paulóban már volt... Senki sem ismerte föl a náci gyilkost a maga Lénárdjában, és akkor maga pont a Sao Pauló-i Estadóban esik neki négy folytatásban?! Magának elment az esze!

ERDSTEIN Camargo ötlete volt, nem az enyém...

PIMENTEL A jó öreg Fernando Camargo! A lapalapító!... Elfelejtette, hogy nem az én sógorom, hanem az elődömé, aki már nincs a politikában? A saját zsebére üzletel, a hátam mögött! Eladta az anyagot a hátunk mögött? Nekünk semmi hasznunk belőle, csak a szégyen?! Világlapok esnek nekünk maga miatt! Velem packázik, maga kis bértollnok, Paraná állam kormányzójával?! Ha a Grupo Paulo Pimentel benne lenne a Sao Pauló-i Estadóban, maga védekezhetne azzal, hogy nekem hajtotta a hasznot! De mi csak Paraná állam lapjaiban és tévéiben vagyunk benne! A Jornal da Tarde a miénk, de oda hiába írt egy kurta kis cikket, attól a Journalt még mindig csak a foci meg a kéjgyilkosságok miatt veszik, a mi olvasóinkat nem érdekli a történelem, nem érdekli Európa! Maga a konkurenciát részesítette előnyben! És Sao Paulóban ugrottak is! Az ottani Estadóra a világlapok is ugranak! Tudja maga egyáltalán, maga nyomorult, hogy mi tartozik a mi csoportunkba?!

ERDSTEIN Tájékoztattam, kormányzó úr! A Tribuna, a Jornal da Tarde, a tévék közül itt Curitiba-ban a TV Iguazu, Paranában az SBT, a TV Tibagi, a TV Cidade és a TV Naipi!

(Csönd.)

PIMENTEL Benne van a Sao Pauló-i Estado az én csoportomban? Mi? Mondjon már valamit! Benne van?

ERDSTEIN Nincs benne.

PIMENTEL Hangosabban!

ERDSTEIN Nincs benne!

(Csönd.)

PIMENTEL Maga miatt naponta hívogat Santa Catarina kormányzója! Feleakkora állama van, mint az enyém, de van képe, hogy baszogasson! Hogy beavatkoztam Santa Catarina ügyeibe! Ivo Silveira közönséges zugüggyvéd, zugfirkász, aktakukac, és engem baszogat, maga miatt! Az én szégyenem Paraná állam szégyene! Hogy jutott eszébe, hogy Santa Catarinába menjen nácikra vadászni?!

ERDSTEIN A német telepek... Száz éve ott élnek a németek... Biztos, hogy oda is mentek nácik... A magyarok mondták Curitibában... Van Schee is ajánlotta, ő félig német, Rio do Sulban ő is azt mondta, hogy menjek Dona Emmába, ott rejtegetik a nácikat a nácik...

PIMENTEL Ki a faszom az a Van Schee?!

ERDSTEIN A Rio do Sul-i rendőrségen ő a delegado... Jól ismeri a helyi viszonyokat...

PIMENTEL Foglalkozzon Rio do Sulal a Santa Catarina-i kormányzó! Ez itt Paraná, nem vette észre?! Miért nem az ottani lapokat szerencsétlente a hülyeségeivel, miért?! Ott is van sajtó, nem? Miért a curitibai Tribuna kellett magának?!

(Csönd.)

PIMENTEL Csekket hamisított! Most megijedt, mi? Az már komoly! Az nem egyszerű rágalmazás, az súlyos! Csekket hamisítani, amikor rabolni is lehet! Lefogatom, és garantálom, hogy három évig nem lesz tárgyalása, ott fog ülni a nehéz fiúk között, és módszeresen, szépen lassan kinyírják! El se bírja képzelni a módszereiket, kis köcsög! De mit is beszélek, volt már maga vamzer Argentínában!

ERDSTEIN Kormányzó úr!... Nyilatkozatot teszek közzé az ön egész sajtóbirodalmában, az összes lapjában, valamennyi tévéjében, és megkövetem azt a Lénárdot, bocsánatot kérek.... Engem félrevezettek, a helyiek félretájékoztattak... A magyarok tehetnek róla! A magyarok! Rio do Sulban telebeszélte a fejemet a rendőrségi delegado, Van Schee... Helyreigazítást közlök... cáfolatot... végigjárom egész Paranát... hamut hintek a fejemre...

PIMENTEL A sajtó nem arra való, hogy helyreigazításokat közöljön.

ERDSTEIN Megkövetek mindenkit, akit megrágalmaztam... Engedje meg, kormányzó úr!

(Csönd.)

PIMENTEL Miből gondolta, hogy az a magyar orvos, az Mengele?

ERDSTEIN (üvölt) Mert biztos, hogy az! Orvos, és elbújt az őserdőben! A németek között! Szakállat növesztett, bajuszt!... Az mind csak álca, hogy a tévében nyert valamit, meg hogy összevissza irkált mindenfélét – de németül írta! Német az anyanyelve! Biztos, hogy ikrekkel kísérletezik! Be tudnám bizonyítani, ha lenne elég időm!...

(Csönd.)

PIMENTEL Láta maga azt az embert?

ERDSTEIN Nem kellett látnom, hogy ismerjem! A legnagyobb gazember a világon, és ezt be is bizonyítom!

(Csönd.)

PIMENTEL Útlevelet nem adunk, de kivisszük a határon. Hol fogták el most, Iguaçuban? Akkor ott. Kap egy kis zsebpénzt, vegyen magának papírokat. Menjen Londonba, a The People le fogja közölni, ami zöldséget csak összeír... Jegyezze meg: The People, London...

ERDSTEIN Lénárd kommunista! Ha nem náci, akkor kommunista! A szovjet titkosszolgálat verte bele azt a sok nyelvet! Nem magától tanulta! Adjanak egy kis időt, és leleplezem!

(Kis csönd.)

PIMENTEL Erdstein úr, figyeljen rám! Felépítjük magát mint lelkes antinácit, jó adottságai vannak, zsarolható és zsidó. Nyisson számlát Londonban, és táviratozza meg a címét arra a címre, amit a titkárnőm fog mutatni magának. Majd megüzenjük, mit kérünk. Jelenteni fog. Érti? De ha nem érti, akkor is. Épüljön be az Amnesty Internationalbe. Hagyja magát beszervezni, ha a szovjetek megkeresik. Aki a The People-ben publikál, azt megkeresik. Nekik is jelentsen. Figyel rám? Egy kém csak akkor tud információhoz jutni, ha kettős ügynök. A kettős ügynök inkább postás, általa üzenetnek egymásnak az ellenségek. A szabadidejében azt csinál, amit akar. Irkálhat akármit, csak engem ne emlegessen... Nekem Santa Catarinához semmi közöm... Írjon könyvet mondjuk Mengeléről... hogyan fedezte fel az őserdőben, hogyan csípte el magányos hősként, hogyan végezte ki, mint az emberiség lelkiismerete... Agyonlőtte, felakasztotta, vízbe taszajtotta egyszerre, valahol a paraguayi határon...

ERDSTEIN Öljem meg Lénárdot?

PIMENTEL Nem kell megölni, meghal az majd magától is, csak állítsa azt, hogy megölte! És nem Lénárdot, hanem Mengelét! Mengelét! Neki van neve! Lénárdot nem ismerik! Az a tévés dolog rég volt! – Azt írja meg, hogyan ölte meg pusztá kézzel Mengelét! Megfojtotta, agyonverte, leszúrta, a hulláját elvitte a Paraná folyó... Ne részletezze, melyik államban, hagyja homályban, hogy Brazíliában, Paraguayban vagy Argentínában... Érti? *(csönd)* Mit néz? *(csönd)* Mindegy, majd megérti, én ügyvéd vagyok és sajtócézár, nekem könnyű, volt időm beletanulni... Keverje a neveket, hol Lénárd, hol Mengele... Írja le Lénárd külsejét, amikor Mengeléről beszél, ki tudja, hogy néz ki? Talán a zsidó titkosszolgálat se tudja.

ERDSTEIN A Moszad!

PIMENTEL Úgy hívják? Akkor a Moszad. Ha beperlik, ki lehet védeni azzal, hogy maga a kérdéses mondatot épp a másik paliról írta!

(Kis csönd.)

ERDSTEIN Kormányzó úr, az emberei tudják, hol lakik! Miből áll kinyírni?! Van hozzá elég embere! Maga megteheti! Van Schee elvezeti őket a házhoz, ismeri a környéket! Van Schee rendőrségi delegado Rio do Sulban... De a hulláját, kormányzó úr, ennek a Lénárdnak a hulláját, engedje meg, hogy lássam!

(Kis csönd.)

PIMENTEL Ha túlbuzog, nem jár jól, azt a szovjetek se szeretik. Fegyelmezze magát, a saját

érdekében.

ERDSTEIN Minden úgy lesz, ahogy kormányzó úr kívánja! Minden! Köszönöm a bizalmat, kormányzó úr! Köszönöm!

Tizenhetedik jelenet

(Kertvendéglő. Beöthy Ottó és Kardos György sörözik.)

BEÖTHY Intettem Klárit, mégis kiutazott hozzá. Teljesen letörve jött haza. Lénárd nem veszi feleségül, ezt persze előre lehetett tudni, de még magára is hagyta odakint, és sértegette. Nyelvzseni, de rémes ember. Két hetet töltött Klári Charlestonban, Lénárd nemigen akarta látni, futkosott az ügyei után, valami nőügyet is felmelegített magának kifogásul...

KARDOS Miért nem hagyta ott?

BEÖTHY Túlságosan belelovalta magát... Négy éve leveleznek szenvedélyesen... Ilyen megaláztatás, mondta nekem, még akkor sem érte, amikor '45-ben Szerb Antal azonosítására kellett utaznia, de az exhumálás elmaradt, mert a zsidók nem engedték megzavarni a tömegsír többi áldozatának nyugalma... Mostanra kicsit megnyugodott, megint rajong érte, és továbbra is Pestről szeretné megoldani az életét. Hívő embert nem lehet kiábrándítani.

KARDOS Lénárd következő könyvének mindjárt jön a levonata, Szerb Antalné kivásalta belőle a részeket, és összeszerkesztette, fel is tüntetem a könyvben.

BEÖTHY Klári eldicsekedett vele.

KARDOS Azt még nem tudja, és ne is mondd meg neki, ezredes elvtárs, hogy ezúttal honoráriumot is fizetek Szerb Antalnénak.

BEÖTHY Nem mondom meg neki, ezredes elvtárs. – Lénárd nem maradhatott Charlestonban, pedig szerették a diákjai és a tanárok, közkedvelt figura lett, mégsem. Próbálkozott Richmondban, fogadták is interjúra, aztán mégis elutasították. Beadta a letelepedési kérelmet, indoklás nélkül elutasították. Szeretett volna tanítani legalább Sao Paulóban, amit utál, megfúrták a nyilasok... Vissza kellett mennie az őserdőbe, a felesége és a fia Florianópolisban él... Nincs állása, nincs pénze, semmije sincs, csak a magas vérnyomása, amit a Mengele-ügy miatt szerzett. Kétszázötven higanymilliméter. Ráment a veséjére. A szemében a hajszálerek mentek tönkre. Időnként bebuszozik Blumenauba valamilyen bőrkezelésre. Negyvenhat éves korában már volt agyvérzése... Családi örökség, az apja negyvenhat évesen halt meg agyvérzésben Bécsben...

KARDOS A nővére pedig negyvennyolc évesen Londonban... Olvastam a levelei másolatait.

BEÖTHY Nem tudom, ezredes elvtárs, eljutott-e már hozzád, hogy Londonban újrakezdték.

KARDOS Nem.

BEÖTHY Nem tudni, kinek állhat az érdekében. A lap neve The People, baloldalinak számít, a szovjetek vastagon benne vannak. Az Izvesztyijában viszont kifejtették, hogy az ilyen rágalom csak a valódi nácik elleni kutatást járhatja le. Lehozatom a Magyarországon, noha tavaly már írtam egy hasonló szellemű cikket a Magyar Hírekbe Hegedűs Gézával. A Világszövetség

révén ennél többet nem tudok tenni. Győzködtem Klárit, beszélje rá Lénárdot, hogy legalább Bécsig jöjjön el, ott átadjuk a követségén a konzuli útlevelet, a dél-amerikai náci nem tudják meg, merre jár, de Lénárd semmiképpen sem akar Pestre jönni. Nincs ötleted, Kardos elvtárs, hogyan tudnánk segíteni?

KARDOS Beöthy elvtárs, a Magvető kiadta az első könyvét, nagy siker, újnyomattam. Kiadtuk a másodikat is, az nem lett akkora szám, de veszik. Új könyvekre szerződtem vele. Közbenjárok, hogy a honoráriumát és az előleget mihamarább megkapja. A Szerzői Jogvédő akadékoskodik, nem akarnak valutában utalni, jöjjön ide a szerző, vegye fel forintban... Eljártam az ügyben a Nemzeti Banknál... Előbb-utóbb el fogják intézni. Egyebet nem tudok tenni.

BEÖTHY Nem közvetlen segítségre gondoltam, Kardos elvtárs. Ha a szocialista magyar állam kiállna Lénárd mellett, aki nem is magyar állampolgár, az Egyesült Államokban az további rossz pont lenne. Segítik a kommunisták, tehát ő is kommunista – ez még rosszabb, mint náci tömeggyilkosnak lenni. Ha az USA nem ad neki zöldkártyát, akkor nem ad. És nem adott.

KARDOS Van egy régi nyilasunk, részt vett az újvidéki vérengzésben, később a bevagonírozásban... Péter Gábor vette fel '45-ben, amikor az illető több kiló arannyal állított be hozzá... véletlenül jelen voltam... Péter Gábor azonnal kiküldte az emigrációba Buenos Airesbe... Tőle tudjuk, ki adta az ötletet annak az Erich Erdstein nevű pasasnak, aki a rágalmazó cikkeket jegyzi... Az illető, Senhor Tiberio, tudomásom szerint szintén irkál nekünk jelentéseket.

BEÖTHY Senhor Tiberio... Valóban Tibornak hívják... A visszacsatolásakor Erdélyben kegyetlenkedett, aztán Nyugat-Németországban élt, onnét ment ki Brazíliába... Szorgalmas egyén...

KARDOS Egy harmadik nyilastól is kaptunk híreket Sao Paulóból, megerősíti a Buenos Aires-i jelentést... Személyes irigység, amit politikailag felfújtak. Ha valaki megvédheti Lénárdot, az a magyar emigráció.

BEÖTHY Lénárd megírta Klárinak, hogy a Sao Pauló-i nyilasok találták ki az egészet. Azok nem fogják megvédeni. Nekik Lénárd zsidó, hiába református. Az öccse is hiába keresztelkedett ki, agyonlőtték Makó mellett, Radnótival osztották be egy csoportba... Együtt voltam vele Borban... Karlinak becéztük... Nekem akkor a Lénárd név még nem jelentett semmit.

KARDOS Neked, Beöthy elvtárs, vannak barátaid a londoni és párizsi emigrációban a szocdemek között... Ignotus például... Írjal neki...

BEÖTHY Ti ütlegeltétek Ignotust, Kardos elvtárs, amikor a cellatársa voltam...

KARDOS Akkor az volt a pártfeladatod, Beöthy elvtárs.

BEÖTHY Ignotus nem áll velem szóba. Többször próbálkoztam. Megüzente, hogy árulónak tart, amiért a kádárista Világszövetséget vezetem.

KARDOS Én nem üzenhetek neki, Beöthy elvtárs, pont én, ezt megértheted.

BEÖTHY Akartam már kérdezni, Kardos elvtárs: engem miért nem vertetek? Miért csak azt az idealista Ignotust? Ma sem értem.

KARDOS Te nem voltál fontos ellenség, Beöthy elvtárs. – A maximum, amit tehetek, hogy

kiadom a nyilasok könyveit. Sokan írnak közülük mindenféle marhaságot, és egytől egyig boldogok, ha megjelenhetnek itthon. Nem volt köztük olyan, akit ezzel az ígérettel ne tudtunk volna együttműködésre bírni. A tábornok elvtárral már megbeszéltem, melyiküket állítjuk rá az indiánokra, antropológusként feltűnés nélkül mozoghat a világban, melyiküket utaztatjuk történészként, melyiküket nyelvészként... A zenészekkel te tartod a kapcsolatot, ugye...

BEÖTHY Kár, hogy Lénárd nem karmester, jobb sora lenne.

KARDOS A nyilasokat is kiadom, Lénárdot is kiadom; ennyiből áll az én eszköztáram. – Igazából, Beöthy elvtárs, nem értem Lénárdot, miért nem jön haza, arany élete lenne. Ráadásul a szovjetek ellen nyilatkozgat, máskor az NDK-t szapulja, pedig a háború óta nem járt ott sem – kérd meg Klárit, írja meg neki, hogy ezt ne tegye.

BEÖTHY Erre nem kérhetem meg. De hát Lénárd úgysem veszi figyelembe Klári intéseit.

KARDOS Öntörvényű, tehetséges ember, nem csoda, ha kinyírják. – A recskiek között sok a jobboldali, te velük is ültél évekig, Beöthy elvtárs, nem tudod elérni valamelyiküket?

BEÖTHY Tartom velük a kapcsolatot, Kardos elvtárs, de ők Angliában vagy az Egyesült Államokban élnek, Dél-Amerikába '56 után nemigen került senki...

(Csönd.)

KARDOS Kérjünk még egy sört, ezredes elvtárs?

BEÖTHY Kérjünk, ezredes elvtárs.

Tizennyolcadik jelenet

(Az első jelenet helyszíne Sao Paulóban: báró Korányi Janó szalonja. Korányi, Erzsébet, Hamza D. Ákos, Mária, Senhor Tiberio, Margitka, néhány ismeretlen. Meredten nézik a meccset a tévén. Pincér italokat szolgál fel.)

SENHOR TIBERIO Pelé le van mosva a pályáról... Hát nem? Nem ér labdához... Nem is értem, vissza kéne már vonulnia... Minek erőltetik?

KORÁNYI Akkor is ő a legnagyobb... Kinek drukkol maga voltaképpen, Senhor Tiberio, a mieinknek vagy a Santosnak?

SENHOR TIBERIO A Sao Paulónak, természetesen... De hát nem mi fogjuk megnyerni a bajnokságot, a Palmeira jobb nálunk...

KORÁNYI Mi viszont jobbak vagyunk a Santosnál... Gondolta volna, hogy az első félidő után mi vezessünk? És tényleg mi vagyunk a jobbak!

SENHOR TIBERIO Pelé nem csinál semmit... Tavalyelőtt visszavonult, akkor most minek játszatják? – A második csapatban játszik nálunk egy új zseni, őt kéne betenni, Eusebio... 17 éves... Különbösen mesélték, hogy volt egy jobb játékos Pelénél, a Fried, most halt meg nemrég, Arthur Friedenreich...

KORÁNYI Ilyen nével?

SENHOR TIBERIO A mamája néger mosónő... 1329 meccsen 1239 gólt lőtt... Elképesztő pali lehetett...

KORÁNYI Te láttad?

SENHOR TIBERIO Á, rég visszavonult, mire én kijöttem... Olyan lehetett nekik, mint nekünk otthon a Slózi...

KORÁNYI Kicsoda?

SENHOR TIBERIO A Schlosser Imre! Karikalába volt, és szórta a gólokat...

KORÁNYI Otthon nem jártam meccsekre.

SENHOR TIBERIO Sajnálhatod, báró úr, kérlek... Ákoskám, mit hallok, kiállításod lesz Bécsben?!

MÁRIA A Künstlerhausban! Most nyitották meg, színház is lesz benne... Hamarosan utazunk...

SENHOR TIBERIO Én meg csak mázoló, mázoló, és semmi... Ilyen az igazi tehetség, bármibe fog, sikerül neki! – Haza is fogtok ugrani, ha már arrafelé jártok?

MÁRIA Nincs betervezve.

SENHOR TIBERIO Szerintem ti nyugodtan mehetnétek, nem voltatok annyira elkötelezve, mint sokan mások... Vízumot is kapnátok...

HAMZA Megmondta a feleségem, hogy nincs betervezve.

(Hamza feláll, kimegy. Mária utána. Kis csönd, a pincér dolgozik, nézik a meccset.)

ERZSÉBET Le kellett volna győznünk a Ponte Pretát, akkor még lenne esélyünk a bajnoki címre... A Corinthianst is meg kellett volna vernünk... Két gól nélküli döntetlen, szégyen!...

SENHOR TIBERIO A Ponte Preta ellen idegenben játszottunk, bárónő drága...

ERZSÉBET De a Corinthians ellen idehaza! Akkor kellett volna megnyomni! – Egyébként Pelé Friednél is nagyobb! Még nem volt harmincéves, és már ezer gólnál tartott! És még nincs vége!

SENHOR TIBERIO Tavalyelőtt visszavonult, minek játszik még mindig? Visszavonult! Már alig vánszorog!

ERZSÉBET Maga mindenkit gyűlöl, kedves Tibor, aki tehetséges?

(Jön Landy.)

KORÁNYI Dezsőkém, hol késel?! Kettő-egyre vezetünk! Alcindo és Toninho rúgta a góljainkat! Mindjárt folytatják!

LANDY Lénárd Sándor négy napja meghalt... Szívroham. *(Csönd.)*

SENHOR TIBERIO Szegény Sándor. Két éve benuult meg, ugye? Az agyvérzés volt, nem? Jó, hát akkor lehetett számítani rá... Le kellett volna utazni hozzá... Terveztem is tavaly egy leruccanást, de akinek csak szóltam, épp nem ért rá... Pedig Sándor hogy örült volna!

MARGITKA Különbuszt akartunk bérelni... Egy teljes nap lett volna az út Blumenauig, ott is aludtunk volna... Tibike az atyákkal is beszélt róla, Jordán Emil atya hajlott rá, de Kögl Szeverin azt mondta, ilyesmire nincs pénz... Szigorú ember Szeverin atya...

SENHOR TIBERIO Különös, hogy a zsenik is meg bírnak halni... Teremt az Úristen ilyen elképesztő agyakat, aztán még azokat is tönkreteszi... Én jóban voltam vele, emlékszem, egyszer találkoztunk egy társaságban, ízlett neki a vacsora, utána eltűnt, kiderült, hogy rohant a konyhába, pusmogott a háziaszszonnyal, elkérte a receptet!...

(Csönd.)

LANDY Az utolsó hetekben Andriettának diktálta az emlékiratait... a kisebbik fiának szánta őket... Andrietta félig-meddig visszaköltözött hozzá... (sír)

(Csönd.)

SENHOR TIBERIO Andrietta tud németül?

LANDY Sándor olaszul diktált.

SENHOR TIBERIO Mégis meghalt! Én egyetlen nyelvet se tudok rendesen, mégis itt vagyok... Adjunk hálát a Teremtőnek, ahogy a zsidók mondják... Halálesetkor szokták mondani... (nevet)

KORÁNYI (*kiált*) Ákos, Mária, gyertek, kezdődik a második félidő!

(*Korányi feláll, hangot ad a tévének. A szpíker portugálul ordibál. Hamza és Mária bejön. Mindenki a tévére mered.*)

Tetszik

8 ember kedveli. Legyél te az első az ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Spiró György: Édes Otthon (komédia)** SUNYI Itt tessenek várakozni. Jolika mindjárt jön. FELESÉG Nem Marikának...
2. **Dalos György: Polgári boldogtalanság – Spiró György regényeiről** 1 „Csodálkoztam, amikor az lkszeket befejeztem – mondja Spiró György...
3. **Spiró György – Tischdamen** A vasútállomáson vár, a hátizsákomat betesszük a csomagmegőrzőbe, és nekivágunk...
4. **Spiró György: Mitől jó egy novella? (Tóth Krisztináról)** Mitől jó egy novella? Csapjon fejbe, amikor olvasom, aztán maradjon...
5. **Takács Ferenc: Josef K., szocreálban (Spiró György: Tavaszi Tárlat. Budapest, 2010, Magvető.)** Élénken emlékszem az 1957-es Tavaszi Tárlatra. Nemrég múltam kilencéves, három...

Cimkék: **Spiró György**